

371.961

ม 1717

ร. 3

การศึกษารูปแบบของข้อความวัคลักษณะนิสัยด้านความเสี่ยสะชนิดข้อความและ
ชนิดสถานการณ ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบ

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร วัฒน
บรรณานุกรม ม. 1717 ร. 3

ปริญญาโท

ของ

บรรทม มณีโชติ

182 พค 2535.

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2530

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและ
ชนิดสถานการณ์ ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบ

บทคัดย่อ

ของ

บรรทม มณีโชติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2530

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบในด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 468 คน ได้มาโดยวิธีแบบแบ่งชั้นและนำแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธี Multitrait-Multimethod วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงสภาพด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficient วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยวิธี Kuder-Richardson20 (KR-20) แล้วเปรียบเทียบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นระหว่างแบบทดสอบชนิดข้อความและแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ด้วยวิธี Fisher's Z

ผลการวิจัยพบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงสภาพและความเชื่อมั่นระหว่างแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบที่มีรูปแบบเป็นข้อความและสถานการณ์ต่างก็มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นมีค่าพอ ๆ กัน

A STUDY OF QUESTION FORMATS OF ALTRUISM PERSONALITY TEST
IN STATEMENTS AND SITUATIONS ON TEST EFFICIENCY

ABSTRACT

BY

BANTOM MANEECHOTE

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

April 1987

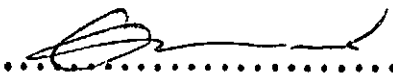
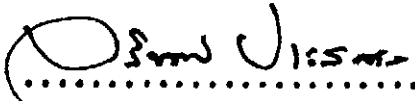
The purpose of this study was to find out the effect of question formats, statements and situations on the validity and reliability of Altruism Personality Test.

The subjects used in this study consisted of 468 Prathom Suksa VI students of the academic year 1986 from the office of commission on Primary Education, in Petchaburi by the use of stratified random sampling. The scores of the tests were analyzed by using Multitrait-Multimethod for finding Construct Validity, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient for finding Concurrent Validity, KR-20 for finding Reliability, and Fisher's Z for comparing the Validity and Reliability between statement and situation Tests.

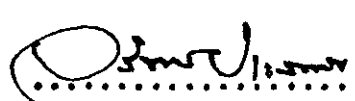
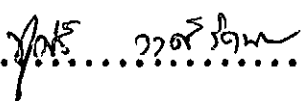
The results of this study revealed that there were no significant difference in Construct Validity, Concurrent Validity and Reliability between statement and situation Tests. It meant that statement and situation Tests were the same Validity and Reliability.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน
.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

ประกาศัญญาการ

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์อังคณา สายยศ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จรินทร์ ประสงค์สม ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วุฒิรัตน์ ที่กรุณาเป็นกรรมการ ภายนอกในการสอบปากเปล่าปริญญาโทฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สกลโกศล ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำปริญญาโทฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และครู - อาจารย์ ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบใจนักเรียนทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณรัตนา ศรีเหรียญ คุณอนุวัติ คุณแก้ว และคุณปรองดอง นุสสวัสดิ์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณ คุณสุรัตน์ ขวัญฉัตร ที่กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์ต้นฉบับและช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญาโทฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณवलจันทร์ มณีไยติ ที่ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และสนับสนุนการตีพิมพ์ของผู้วิจัยตลอดมา

บรรทม มณีไยติ

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมูลนิธิ "ศาสตราจารย์ ดร.ชวาล
เพชรกุล" ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ชวาล เพชรกุล เป็นอย่างสูง
ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บรรทม นทีไยถิ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	ความหมายและทฤษฎีของลักษณะนิสัย	9
	การวัดลักษณะนิสัย	15
	ลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	45
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	46
	ประชากร	46
	กลุ่มตัวอย่าง	46
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	48
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
	รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	51
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
	การจัดกระทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	การวิเคราะห์ข้อมูล	58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
	ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้	71
	กลุ่มตัวอย่าง	71
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	71
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	72
	การวิเคราะห์ข้อมูล	72
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
	อภิปรายผล	77
	ข้อเสนอแนะ	78
	บรรณานุกรม	80
	ภาคผนวก	86

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน จำนวนห้อง และจำนวนนักเรียน	47
2	ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละค่าน	50
3	ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ที่คัดเลือกมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ โดยแยกตามแต่ละค่าน	50
4	ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละค่าน	59
5	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Multitrait - Multimethod ที่แสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แต่ละชนิดแยกเป็น 4 ค่าน	61
6	ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละค่าน ...	62
7	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์	63
8	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละค่าน	64
9	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ แยกตามแต่ละค่าน	65
10	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละค่าน	66

11	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถาม ชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละด้าน	67
12	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์	68
13	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยก ตามแต่ละด้าน	68
14	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ แยกตามแต่ละด้าน	69
15	ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละด้าน	70
16	จำนวนผู้ตอบถูก (f) คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ และค่าอำนาจ จำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ .. ชนิดข้อความ	88
17	จำนวนผู้ตอบถูก (f) คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ และค่าอำนาจ จำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ชนิดสถานการณ์	90

ภูมิหลัง

หลักสูตรในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม การประเมินผลแต่ละรายวิชาได้แยกคะแนนด้านจิตพิสัยให้เห็นชัดเจน มีการกำหนดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ไว้ว่า รายวิชาที่สอนต้องปลูกสร้างให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยด้านใดบ้าง เช่น มีความเสียสละ มีวินัยในตนเอง มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ส่วนรายวิชาใดจะเน้นลักษณะนิสัยด้านใดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และธรรมชาติของแต่ละวิชา ในการประเมินลักษณะนิสัยนั้น ให้ผู้สอนสังเกตผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยอาจใช้เครื่องมือหลาย ๆ แบบ เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจราชการ เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกต และอาจใช้วิธีให้ผู้เรียนประเมินตนเอง หรือประเมินเพื่อนในชั้นด้วย ทั้งนี้ควรใช้วิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (กรมวิชาการ 2529 : 8) โดยเครื่องมือที่ใช้วัดลักษณะนิสัยนั้น ต้องมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงพอ (สงบ ลักษณะ 2529 : 1)

การที่จะสร้างเครื่องมือวัดลักษณะนิสัยให้มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงพอ นั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะการวัดทางความนี้เป็นการวัดพฤติกรรมที่ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดแน่นอน เป็นการยากที่จะตัดสินว่าอะไรคือความเชื่อหรือความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนอาจเป็นไปได้ในขณะที่ครูกำลังวัดลักษณะนิสัยของเขา เขาอาจจะไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นก็ได้ ดังนั้นผู้ที่ทำการวัดลักษณะนิสัยจะต้องหาวิธีหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพพอที่จะกระตุ้น (Elicit) ให้เห็นภาพความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และออกมาตรงกับสิ่งอยากรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียน

โดยทั่วไปเครื่องมือวัดลักษณะนิสัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือแบบสำรวจตนเอง (The self-report Inventory) และแบบการฉายภาพ (Projective Test) (บุณีสง นิลแก้ว 2519 : 216) แบบสำรวจตนเอง เป็นแบบทดสอบที่ใช้ภาษา ซึ่งประกอบด้วยชุดของข้อความหรือข้อความที่สอบถามผู้ถูกวัดโดยตรงว่า เขาเคยประพฤติปฏิบัติ หรือมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร เทคนิคการวัดคือ กำหนดข้อความ (Statement) ที่เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะหรือการกระทำของบุคคลเรียงเอาไว้ ให้ผู้ตอบตรวจสอบดูตัวเองว่ามีลักษณะตรงกับข้อใด ตัวอย่างแบบทดสอบประเภทข้อความ เช่น แบบสำรวจลักษณะนิสัยของมินนีโซตา (The Minnesota Multiphasic Personality Inventory : MMPI) สร้างขึ้นโดย เฮททาเวย์และแมคคินเลย์ ในปี ค.ศ. 1967 (Hathaway and Mckinley 1967) แบบทดสอบลักษณะนิสัยของแคลิฟอร์เนีย (California Test of Personality - CTF) สร้างขึ้นโดย ทรูป, กลาร์ก และทายส์ ในปี ค.ศ. 1953 (Thorpe, Clark and Tieg. 1953) แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำสร้างขึ้นโดย ชมภู พิงธรรม ในปี ค.ศ. 2526 (ชมภู พิงธรรม 2526 : 39 - 41) แบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัว สร้างขึ้นโดย สุรชัย โกลิยะกุล ในปี พ.ศ. 2526 (สุรชัย โกลิยะกุล 2526 : 163)

๗.๗

มีนักวิจัยและนักจิตวิทยาหลายท่านกล่าวว่า ลักษณะนิสัยเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เฉพาะตัวที่ไม่สมควรจะถามโดยตรง ควรมีสิ่งกระตุ้นหรือเร้าให้บุคคลระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา แอนเดอร์สัน (โกวิท ประวาทพฤกษ์ และสมศักดิ์ ลินธุระเวชชัย 2527 : 155) อ้างอิงมาจาก Anderson. 1981) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าความรู้สึกของคนจะผันแปรไปทุกวัน แต่ทุกคนต่างก็มีแบบแผนเฉพาะตัว (Typical ways of Feeling) ที่มักจะมีความรู้สึกไปในทิศทางหนึ่ง ระดับหนึ่ง ที่แสดงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเขา สิ่งนี้เองที่ทำให้การวัดผลตามลักษณะนิสัยเกิดขึ้นได้ ถ้าจัดเงื่อนไขหรือสถานการณ์ (Situation) ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความนึกของเดทเทล (Hall and Lindzey. 1970 . 396 citing Cattell. 1965) ที่กล่าวว่า ลักษณะนิสัยของบุคคลสามารถทำนายได้จากการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลนั้น

เมื่อมีสถานการณ์กำหนดให้ นั่นคือ การวัดลักษณะนิสัยของบุคคลไม่ว่าจะตามโดยตรง หรือจะวัดทางอ้อมโดยการผ่านสิ่งเร้าที่เป็นสถานการณ์ เรื่องราว หรือตัวละครให้ผูกรู้สึกแสดงความรู้สึก แล้วตีความจากคำตอบของเธอ (สงขม ลักษณะ 2529 : 11) ตัวอย่างแบบทดสอบประเภทสถานการณ์ (Situation) เช่น แบบทดสอบวัดลักษณะเด่น-ลักษณะค้อยของแอลพอร์ต (The Allports Ascendance-Submission Reaction Study) สร้างขึ้นโดยแอลพอร์ต ในปี ค.ศ. 1929 (Allport, 1929 : Unpage) แบบทดสอบวัดความอ่อนไหวไปตามอารมณ์ สร้างขึ้นโดย สมกิต พรหมจรรย์ ในปี พ.ศ. 2526 (สมกิต พรหมจรรย์ 2526 : 121) แบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ สร้างขึ้นโดย อนุวัฒน์ ตั้งสมบุรณ์ ในปี พ.ศ. 2526 (อนุวัฒน์ ตั้งสมบุรณ์ 2526 : 125) แบบทดสอบวัดความก้าวร้าว สร้างขึ้นโดย สุกัญญา อนุชิตไพสิน ในปี พ.ศ. 2527 (สุกัญญา อนุชิตไพสิน 2527 . 96) แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา สร้างขึ้นโดย กนกวลี เองฉ้วน ในปี พ.ศ. 2529 (กนกวลี เองฉ้วน 2529 . 132) ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่สร้างขึ้นโดยใช้รูปแบบของคำถามทั้ง 2 ชนิด คือ ใช้ทั้งชนิดข้อความ (Statement) และชนิดสถานการณ์ (Situation) ในฉบับเดียวกัน เช่น แบบทดสอบวัดความเป็นผู้นำ (Morris Trait Index L.) สร้างขึ้นโดย มอร์ริส (Morris) ไม่ปรากฏปีที่สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สร้างขึ้นโดย นิดา คำนวิริยะกุล ในปี พ.ศ. 2527 (นิดา คำนวิริยะกุล 2527 . 47-51) แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สร้างขึ้นโดย วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ ในปี พ.ศ. 2527 (วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ 2527 41 - 43) แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประจำอาชีพไทย สร้างขึ้นโดย สันติ สุวทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2528 (สันติ สุวทรัพย์ 2528 : 61 - 62) ฯลฯ

จะเห็นว่าแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยส่วนใหญ่ใช้รูปแบบของการถามเป็นชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แต่ทว่ามาซึ่งไม่มีใครที่กล่าวหาว่า ถ้าใช้รูปแบบของข้อความวัดลักษณะนิสัยต่างกัน เมื่อวัดสิ่งเดียวกันแล้วจะมีคุณภาพของแบบทดสอบแตกต่างกันหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย

จังสนใจที่จะศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยที่เป็นข้อความและเป็นสถานการณ์ ที่
 สร้างขึ้นจากนิยามตัวเดียวกันว่าจะมีผลต่อคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของ
 แบบทดสอบแตกต่างกันหรือไม่ โดยศึกษาด้านความเสี่ยสละ สาเหตุที่เลือกลักษณะนิสัย
 ด้านความเสี่ยสละเพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้
 กำหนดไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความเสี่ยสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว มีวินัย
 ในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน ฯลฯ
 (กรมวิชาการ 2528 : 2) ความเสี่ยสละนอกจากจะกำหนดในจุดมุ่งหมายรวมของหลักสูตร
 แล้ว ยังกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาและรายวิชาอีก (กองวิชาการ 2529 : 1-2)
 นั้นเป็นข้อประจักษ์ว่า ความเสี่ยสละเป็นลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้แก่เยาวชนของชาติ
 เป็นสำคัญ

เนื่องจากลักษณะนิสัยมีสภาพคงตัวและเปลี่ยนแปลงได้ยาก (Guthrie,
 1944 : 58) การปลูกฝังลักษณะนิสัยต้องใช้เวลาาน ดังนั้นถ้าจะวัดลักษณะนิสัยด้าน
 ความเสี่ยสละสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ควรจะวัดขึ้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะ
 เป็นระดับชั้นที่ได้รับการเรียนการสอนมาจนจะครบหลักสูตร ได้รับการสร้างสมลักษณะนิสัย
 มาหลายปี

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัย
 ด้านความเสี่ยสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ จะมีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า ข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความหรือชนิดสถานการณ์ เมื่อทดสอบกันนัก เรียบชั้นประถมศึกษาแล้ว ได้ผลเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคัดสนใจในการสร้างหรือเลือกใช้แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยได้อย่างมั่นใจและเหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 468 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ที่วัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ

2.1.1 รูปแบบข้อคำถามชนิดข้อความ วัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ

2.1.2 รูปแบบข้อคำถามชนิดสถานการณ์ วัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพของแบบทดสอบด้าน

2.2.1 ความเที่ยงตรง

2.2.2 ความเชื่อมั่น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบของข้อคำถามหมายถึง ลักษณะของการถามในสิ่งที่ต้องการจะวัดซึ่งในการศึกษาครั้งนี้แบ่งรูปแบบของข้อคำถามออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ (Statement) หมายถึง ลักษณะการถามในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น หรือ กวีรกระทำบางอย่างของผู้ตอบในเรื่องหัว ๆ ไป โดยให้ผู้ตอบอ่านแล้วเลือกตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบ การให้คะแนนเป็น 0,1 คือ ถ้าข้อความ เป็นพฤติกรรมที่เสียสละ ถ้าตอบว่า "ใช่" ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบว่า "ไม่ใช่" ให้ 0 คะแนน ถ้าข้อความ เป็นพฤติกรรมที่ไม่เสียสละ ถ้าตอบว่า "ไม่ใช่" ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบว่า "ใช่" ให้ 0 คะแนน

1.2 รูปแบบของข้อคำถามที่เป็นชนิดสถานการณ์ (Situation) หมายถึงลักษณะของการถามในแต่ละข้อคำถามมีสถานการณ์นำก่อน แล้วถามตามสถานการณ์ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่า ผู้ตอบมีความรู้สึก ความคิดเห็น เคยปฏิบัติ หรือจะปฏิบัติ อยางไรเมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นกับผู้ตอบโดยมีตัวเลือกให้ผู้ตอบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก ต่อหนึ่งสถานการณ์ (1 ข้อ) การให้คะแนนเป็น 0,1 คือ ถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นพฤติกรรมที่เสียสละให้ 1 คะแนน และถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นพฤติกรรมที่ไม่เสียสละ ให้ 0 คะแนน

ทั้งสองรูปแบบนี้พิจารณาจากคะแนนที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบที่มี ข้อความและชนิดสถานการณ์ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ (Altruism) หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมต่อไปนี้

2.1 การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในด้าน ทรัพย์สินของ ความรู้และแรงงาน

2.2 การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคม และส่วนรวม

2.3 ความมั่นใจ หมายถึง การมีปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูด และการกระทำโดยให้กำลังใจ และแสดงความเห็นใจผู้อื่น

2.4 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

3. คุณภาพของแบบทดสอบ หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดได้ตรงตามลักษณะที่ต้องการวัด และมีความคงที่ของคะแนนจากการทดสอบ ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาคุณภาพของแบบทดสอบทางด้านความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น

4. ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ (Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละได้ตรงตามที่นิยามไว้ สำหรับการศึกษาระดับผู้วิจัยได้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) หาโดยวิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสังเกตของครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมชั้น เรียงกับคะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบ โดยใช้ Pearson Product-Moment Correlation Coefficient และศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หาโดยวิธีวิเคราะห์แบบ Multitrait-Multimethod ซึ่งจะวัดค่าความเที่ยงตรง 2 ชนิด คือ

4.1 ความเที่ยงตรงเหมือน (Convergent Validity) หมายถึง ค่าสหสัมพันธ์ที่สูงของผลการวัดลักษณะ (trait) ในด้านเดียวกัน ด้วยแบบทดสอบต่างชนิดกัน

4.2 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discrimination Validity) หมายถึง ค่าสหสัมพันธ์ที่ต่ำของผลการวัดลักษณะ (trait) ในด้านที่ต่างกัน ด้วยแบบทดสอบชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน

5. ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละได้คงที่แน่นอน หาโดยวิธีแบบคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ใช้สูตร KR -20

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่ส่งถึงแต่ปริญญาโทขึ้นไปทางวัดผลการศึกษา
หรือจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายและทฤษฎีของลักษณะนิสัย
2. การวัดลักษณะนิสัย
3. ลักษณะนิสัยกับความเสถียร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบชนิดข้อความ
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบชนิดสถานการณ
 - 4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบทั้งชนิดข้อความและสถานการณ

1. ความหมายและทฤษฎีของลักษณะนิสัย

ความหมายของลักษณะนิสัย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของลักษณะนิสัยไว้ดังนี้ มิเชล (Mischel, 1976 . 2) ได้ให้ความหมายลักษณะนิสัยว่าเป็นลักษณะพิเศษของกระสวนพฤติกรรม (รวมทั้งความคิดและอารมณ์) ซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ เมอร์เรย์ (บ็องอร์ ภาวกรรมชวัญ 2524 : 50 อ้างอิงมาจาก Murray, 1956) ลักษณะนิสัยเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ไม่มากนัก และต้องมีรากฐาน ทางด้านร่างกาย สามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจได้ เช่น การพูดโกหก การนอนหลับ การคิด เป็นต้น

เจอร์ราร์ด (Jourard, 1958 . 2) ได้ให้ความหมายว่าลักษณะนิสัยคือ ลักษณะที่เป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึงขอบเขตและคุณสมบัติที่บุคคลแสดงออกต่อสถานการณ์ในชีวิต

เกตเทล (Hall and Lindzey citing Cattell, 1965) ได้ให้ความหมายว่า ลักษณะนิสัยเป็นลักษณะของบุคคลที่สามารถทำนายได้เมื่อมีสถานการณ์กำหนดให้

บุย่ง นิลแก้ว (บุย่ง นิลแก้ว 2519 : 142) ได้ให้ความหมายว่า ลักษณะนิสัยเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกมาทั้งทางกริยา ท่าทางภายนอกและลักษณะทางด้านอารมณ์และจิตใจ

สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2520 : 121) ได้ให้ความหมายว่า ลักษณะนิสัยเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันในตัวบุคคลและวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรม ไม่จำเป็นว่าพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเหล่านั้นจะต้องดีหรือไม่ ผิดหรือถูก

เชดส์คีย์ โสวาสินธุ์ (เชดส์คีย์ โสวาสินธุ์ 2520 3) ได้กล่าวว่า ลักษณะนิสัยคือลักษณะต่าง ๆ (Traits) ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้น ที่แสดงออกหรือตอบสนอง (Interaction) ต่อสิ่งแวดล้อม

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า ลักษณะนิสัย หมายถึงลักษณะของบุคคลที่แสดงออกทั้งทางร่างกายและความรู้สึกของจิตใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนกับบุคคลอื่น

ทฤษฎีลักษณะนิสัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะนิสัยมีหลายทฤษฎี แต่ที่สำคัญและจัดระบบได้มีดังนี้

(โสภา ชูพิบูลย์ 2521 . 100 - 105)

1. ทฤษฎีแบ่งประเภท (Type Theory) ทฤษฎีแบ่งประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับ การสังเกตโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อมุ่งพิจารณาเกี่ยวกับด้านตัวบุคคล นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับ การยอมรับ เกี่ยวกับลักษณะนิสัยภายนอก นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่ จุง (Jung) และเชลคิล (Sheldon) ดังเช่น

จุง ได้แบ่งประเภทของลักษณะนิสัยไว้สองประการ คือ

ประการแรก บุคคลที่มีลักษณะเด่นและชอบสังคม (Extrovert) เป็นคนที่สร้างความเชื่อมั่นบนรากฐานของความเป็นจริง มีอุปนิสัยเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เป็นบุคคลที่เปิดเผยมชอบเก็บตัว

ประการที่สอง บุคคลประเภทเก็บตัว (Introvert) เป็นบุคคลที่มีมาตรการที่แน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเอง เป็นคนที่เชื่อมั่นตนเองและทุกอย่างที่กระทำมักจะถือตนเองเป็นใหญ่

ส่วน เชลคิล ได้แบ่งประเภทของลักษณะนิสัยออกเป็น 3 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง Endomorph ประเภทที่มีลักษณะอ่อนแอ เป็นพวกชอบสนุกสนาน โกรธง่ายหายเร็ว มักกินจุและขี้บ่น

ประการที่สอง Mesomorph ประเภทนักกีฬา ร่างกายสมส่วน ไหลกว้าง ร่างกายเต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ กลองแตรว่องไว มีน้ำใจเป็นนักกีฬา

ประการที่สาม Ectomorph ประเภทผอมสูง ไหลทอ มีลักษณะนิสัยเคร่งขรึม เอาการเอางาน ไวต่อความรู้สึก

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะ (Trait Theory) ทฤษฎีนี้ต่างจากทฤษฎีแบ่งประเภทคือ จะมุ่งอธิบายลักษณะนิสัยตามตำแหน่งในตาราง ซึ่งแทนแต่ละลักษณะเป็นต้นว่า เราอาจจะกำหนดบุคคลลงในตารางของความฉลาดและความขยันหมั่นเพียร เป็นลักษณะหนึ่งของลักษณะนิสัยหรืออาจกำหนดลงในตารางความอ่อนไหวว่าเป็นลักษณะของลักษณะนิสัยก็ได้ ซึ่งแต่ละตารางนี้เราเรียกว่า Dimension นักจิตวิทยาทาง

ลักษณะพยายามที่จะเสาะหารายชื่อลักษณะที่สั้น ๆ ที่สามารถใช้ในการอธิบายอุปนิสัย
ของคนทั่ว ๆ ไป

ในการที่จะตั้งชื่อลักษณะให้สั้นกระชับครั้น ทำให้โดยวิธีการที่เรียกว่า
การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่
ออลพอร์ต (Allport) และ แคทเทล (Cattell)

ออลพอร์ต ได้แบ่งลักษณะนิสัยออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ

ลักษณะที่หนึ่ง ลักษณะสามัญ (Common Traits) คือ ลักษณะ
ที่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ในบุคคลทุกคน เช่น ความเชื่อทางศาสนา ตำนนิยมสังคม
 เป็นต้น

ลักษณะที่สอง ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Disposition) ก็
ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้แต่ละคนมีลักษณะนิสัยที่ต่างกันไป

แคทเทล ได้แบ่งชนิดของ Traits ใหญ่ ๆ มี 2 ชนิด คือ

1. Surface Trait ได้แก่ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่มีความ
มั่นคงน้อยและมีความสำคัญน้อย

2. Source Trait เป็นตัวสำคัญในการตัดสินใจและอธิบายพฤติกรรมของ
บุคคล มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 Constitutional Trait เป็นลักษณะที่มีผลมาจากพันธุกรรม

2.2 Environmental Mold Trait เป็นลักษณะที่มา

จากผลของสิ่งแวดล้อม

3. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Dynamic Theory) ทฤษฎีแบบ Dynamic
นี้ จะเกี่ยวข้องกับลักษณะเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมทางด้านร่างกาย (Physical)
และทางด้านสังคม (Social) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้งในใจ
ซึ่งเกิดขึ้นในปัจจุบันไม่คำนึงถึงสาเหตุจากอดีต เป็นความขัดแย้งในใจที่เกิดจากแนว
โน้มทางลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น ๆ นักจิตวิทยาที่มองลักษณะนิสัยในแง่นี้คือ ฟรอยด์
(Freud)

ฟรอยด์ เชื่อว่าจิตใจมนุษย์แบ่งได้เป็นสามประเภทคือ
 ประเภทที่หนึ่ง Id คือ สภาวะจิตใจที่ต้องการแสวงหาความสุข ความพอใจ
 โดยปราศจากขอบเขตใด ๆ ทั้งสิ้น
 ประเภทที่สอง Ego คือ การรู้จักตนเอง รูวาทนเองก็ใคร เริ่มแยกตัวออก
 จากโลกภายนอกได้

ประเภทที่สาม Super ego คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เมื่อเด็กโตขึ้นก็ได้รับการ
 การอบรมสั่งสอนให้ประพฤติตามศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม

ฟรอยด์ เห็นว่าการทำงานของระบบทั้งสามนี้จะเกี่ยวข้องกันเสมอ

4. ทฤษฎีส่วนรวมทั้งร่างกายและจิตใจ (Organismic Theory) ทฤษฎีนี้
 มุ่งจุดสนใจว่า การเข้าใจลักษณะนิสัยจะต้องเข้าใจส่วนรวม แยกส่วนไม่ได้ มนุษย์ทุกคน
 มีศักยภาพ (Potential) ที่จะพัฒนาไปในทางที่ดี นักจิตวิทยาที่สำคัญ คือ มาสโลว์
 (Maslow) และโรเจอร์ (Rogers)

จากทฤษฎีของ มาสโลว์ และโรเจอร์ มีหลักการที่สำคัญ คือ

1. ลักษณะนิสัยของมนุษย์มีลักษณะเป็นส่วนรวมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
2. การศึกษาลักษณะนิสัยต้องคำนึงถึงส่วนรวมเสมอ
3. พฤติกรรมการเกิดจากแรงขับที่เป็นผลรวมของสิ่งเร้าต่าง ๆ ไม่ใช่แรง

ขับหลายชนิดในเวลาเดียวกัน

4. มนุษย์จะพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ทางลักษณะนิสัยได้เองตามธรรมชาติแต่
 สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมจะมีส่วนขัดขวางพัฒนาการดังกล่าวนี้ได้

5. พัฒนาการทางลักษณะนิสัยเป็นไปตามหลักการทางจิตวิทยาของกิลมูร์ เกสโตลท์

6. การศึกษาลักษณะนิสัยของบุคคลใด ๆ ก็ตามจะต้องอาศัยข้อมูลจากบุคคลนั้น ๆ

โดยตรง การอนุมานจากข้อมูลที่ได้จากบุคคลอื่นจะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

5. ทฤษฎีที่เน้นสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social Determinants) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่า ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยโดยตรง นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ที่สำคัญคือ แอดเลอร์ (Adler) และเฟรอมม์ (Fromm)

แอดเลอร์ เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับสังคมตลอดเวลา มนุษย์มีแรงจูงใจที่จะสร้างชีวิตให้สมบูรณ์ เขาชนะอุปสรรคของตนเอง

เฟรอมม์ เชื่อว่ามนุษย์ต้องการอิสรภาพ จึงทำให้มนุษย์แยกตัวออกจากธรรมชาติ ทำให้เกิดความขัดแย้งเดียวดาย

จากทฤษฎีลักษณะนิสัยที่กล่าวมาจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มมีแนวคิดลักษณะนิสัยแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อหรือความคิดของแต่ละกลุ่ม กลุ่มเชิงประเภท (Type Theory) เชื่อว่าลักษณะนิสัยสามารถสังเกตได้จากลักษณะทางร่างกาย กลุ่มการเปลี่ยนแปลง (Dynamic Theory) เชื่อว่าลักษณะนิสัยเป็นเรื่องของจิตใจ ส่วนกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะ (Trait Theory) เชื่อว่าลักษณะนิสัยสามารถแยกย่อยออกเป็นด้าน ๆ ในขณะที่กลุ่มส่วนรวม (Organismic Theory) เชื่อว่าถ้าศึกษาลักษณะนิสัยต้องศึกษาอย่างรวม ๆ ไม่สามารถแยกย่อยได้ และอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่เน้นสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social Determinants) เชื่อว่าสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของบุคคล สำหรับการร่างทฤษฎีจิตวิทยาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของกลุ่มลักษณะ (Trait Theory)

การวัดลักษณะนิสัย

ลักษณะนิสัยเป็น เรื่องที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน การวัดจึงทำได้ยากเมื่อเทียบกับ การวัดด้านอื่น ๆ แท้ก็จิตวิทยาและนักวัดผลการศึกษา ก็ได้พยายามหาวิธีการ และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพพอที่จะกระตุ้น (Elicit) ให้เห็นลักษณะนิสัยที่แท้จริงของผู้ถูกวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ทวี ทอแก้ว (ทวี ทอแก้ว และ อบรม สันนิบาต 2517 : 121) กล่าวว่า ถ้าจะให้ได้ผลที่มีความเที่ยงตรงสูงก็ควร จะใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกัน สรุปวิธีการที่ใช้วัดทั่ว ๆ ไปมีอยู่ 5 วิธี ดังนี้

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีที่ใช้กันมานานแล้ว โดยมีการสังเกตพฤติกรรม และลักษณะทั่ว ๆ ไปที่บุคคลแสดงออกมีอยู่ 2 แบบด้วยกันคือ การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้ โดยเฉพาะ อีกแบบหนึ่งเป็นการสังเกตทั่วไปในชีวิตประจำวัน ที่บุคคลแสดงออก ทั้ง สองแบบนี้ต้องบันทึกผลตรงตามที่ได้เห็น โดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง และผู้สังเกตควรจะได้มีการฝึกฝนเป็นพิเศษจึงจะได้ผลดี

2. วิธีการรายงานตนเอง มี 2 แบบ คือ

การวิเคราะห์ตนเอง เป็นการให้บุคคลประมาณค่าตัวเอง แบบวิเคราะห์ ตัวเองจะเป็นคำถามแบบปรนัยอันเป็นนามธรรม เช่น ความสนใจในวิชาต่าง ๆ ที่สนใจแล้วแปลผลเขาสู่มาตราวัด

อีกวิธีหนึ่งคือ การสัมภาษณ์ ซึ่งหมายถึงการสนทนาระหว่างบุคคลสอง คนอย่างมีจุดหมาย โดยผู้สัมภาษณ์เตรียมคำถามมา และจดบันทึกประมาณค่า ผู้ถูก สัมภาษณ์จะไม่รู้ตัวว่าถูกทดสอบลักษณะนิสัย

3. วิธีการศึกษาความเห็นจากคนอื่น เป็นวิธีการที่ผู้วัดสร้างแบบสอบถาม ขึ้นเพื่อถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลนั้นอย่างไร เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นต้น

4. วิธีการใช้แบบทดสอบ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก โดยมีการสร้างแบบทดสอบขึ้น ประกอบด้วยคำถามหรือข้อความหลายข้อ ซึ่งผู้ทดสอบสร้างขึ้นโดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไป เป็นมาตรฐาน หัวข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เกี่ยวกับผู้ทดสอบเอง หรือสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมที่ทำอยู่เสมอ ๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้น ๆ ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือกับผู้ทดสอบในการตอบแบบทดสอบจึงจะได้ผล ทำให้การสอบได้ผลตามวัตถุประสงค์

5. วิธีให้สร้างจินตนาการ (Projective Techniques) ; เป็นวิธีที่ผู้วัดใจจัดสิ่งเร้าขึ้นมาให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาใหญ่ ตัวอย่างโตแก่ แบบทดสอบโรชารด์ และรูปภาพที่เกิดจากหยดหมึก ให้สร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากคำที่กำหนดให้ ให้เติมข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ให้แสดงออกโดยการวาดรูป เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้ผู้ทดสอบที่ได้รับการฝึกฝนอย่างดี

การเลือกวิธีวัดลักษณะนิสัยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้ทดสอบ ผู้ถูกทดสอบ สภาพการณ์ทดสอบ และสิ่งที่จะวัดเพื่อการศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้วัดลักษณะนิสัย แนวหาขบวนการสร้างก่อนข้างจะพูดขากแต่ก็เป็นวิธีที่เป็นปรนัย และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะประหยัดทั้งแรงงานและเวลา อีกทั้งการตรวจสอบเพื่อแปลผลก็มีข้ออ้างอิงทางสถิติที่เชื่อถือได้ สามารถลดอุปสรรคของการวัดด้านการลำเอียงของผู้ทำการวัด การบันทึกรายละเอียดและการรวบรวมข้อมูลเพื่อแปลผลลงได้ จึงมีผู้นิยมสร้างโดยวิธีนี้กันมาก และจะแตกต่างกันในด้านรูปแบบและวิธีตรวจสอบคุณภาพ

แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย

แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยใช้วัดทางจิตวิทยามาก่อน โดยใช้วัดสภาพจิตใจของบุคคลในการรักษาคณโฑที่ผิดปกติทางประสาท ต่อมาทางการศึกษาได้นำมาทดสอบลักษณะนิสัยของนักเรียน เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่ดีและปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียนในด้านความหมายของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยนั้น ได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน เช่น

อนาสตาซี (Anastasi. 1908 : 103) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ได้แก่ การปรับอารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แรงจูงใจ ความสนใจและทัศนคติ ซึ่งแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายร้อยฉบับ แต่ที่มากที่สุดคือ แบบสำรวจลักษณะนิสัยซึ่งถือว่าเป็น เครื่องมือวัดลักษณะนิสัยที่รู้จักกันดีที่สุด และใช้กันมากที่สุด

เชดส์กัตต์ ไชวาสัทธ์ (เชดส์กัตต์ ไชวาสัทธ์ 2520 : 10) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมที่แอบแฝงของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป แบบทดสอบทางจิตวิทยา มักจะหมายถึง เครื่องมือที่สามารถควบคุมการตอบสนองของบุคคลได้อย่างมีมาตรฐานในการควบคุมหรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นชุดของสิ่งเร้า ชุดของสถานการณ์ที่นำไปเราให้บุคคลแสดงพฤติกรรม (แอบแฝง) ที่นักวิจัยต้องการจะศึกษาออกมา โดยในการเร้านี้อาจจะเร้าพฤติกรรมรวม ๆ หรือพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งของบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวัด และพฤติกรรมที่แอบแฝงดังกล่าวนี้ ไม่ได้วัดออกมาเป็นปริมาณความเข้มโดยตรง แต่จะอาศัยการอ้างอิง หรือตีความหมายจากการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อคำถาม ข้อความหรือชุดของสิ่งเร้าอื่น ๆ ตามลักษณะ หรือธรรมชาติของข้อสอบแต่ละประเภท

จากนิยามของทั้งสองท่านจึงกล่าวได้ว่า แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยหมายถึง เครื่องมือที่นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามสร้างขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรมออกมาให้ผู้ทำการวัดได้แปลความหมายอย่างเที่ยงตรงและมีกฎเกณฑ์ โดยจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบทดสอบก็เพื่อใช้วัดลักษณะนิสัย และเพื่อประเมินคุณภาพของแบบทดสอบ อันจะนำไปพัฒนารูปแบบของเครื่องมือได้อย่างเหมาะสม

ประเภทของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย

จากการสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยของนักจิตวิทยาและนักวัดผลที่ผ่านมา หอจะรวบรวมเป็นประเภทได้ 3 ประเภท คือ (สถิติ วงศ์สวรรค์ 2523 : 262)

1. แบบทดสอบประเภทให้รายงานตัว (Self Report Test or Questionnaires)
2. แบบทดสอบประเภทการฉายภาพหรือวิธีฉายภาพจิต (Projective Test หรือ Projective Technique)
3. แบบทดสอบประเภทให้พิจารณาจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situational Test)

แต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบประเภทให้รายงานตัว (Self Report Test or Questionnaires) หรือเรียกว่าแบบสอบถามลักษณะนิสัย ประกอบด้วยชุดของข้อคำถาม หรือมีข้อความให้ผู้รับการทดสอบต้องอ่าน แล้วเขียนตอบข้อความเพื่อแสดงลักษณะนิสัยของตนออกมา เป็นการรายงานลักษณะของตนเอง จำแนกออกเป็นชนิดต่าง ๆ ตามรูปแบบของการถามดังนี้

- 1.1 แบบสำรวจรายการ (Checklists)
- 1.2 แบบสำรวจ (Inventory)
- 1.3 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

1.1 แบบสำรวจรายการ (Checklists) เป็นชุดของข้อความที่ทำเป็นบัญชีรายการเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะหรือการกระทำของบุคคล เรียงเอาไว้ให้ผู้ตอบตรวจสอบตัวเองว่าลักษณะตรงกับข้อใดในรายการนี้บ้าง ถ้ามีความรู้สึกว่าจะความใดตรงกับบุคลิกลักษณะของตนเองก็ทำเครื่องหมายลงที่ข้อความนั้น เช่น แบบตรวจสอบปัญหาของ มูนนี่ (The Mooney Problem Checklists) ของมูนนี่ และ เลี้ยว นาร์ต (Mooney and Gordon, 1950)

1.2 แบบสำรวจ (Inventory) เป็นชุดของข้อความที่มีคำตอบให้เลือกตอบได้ 2 ตัวเลือก เช่น จริง-ไม่จริง ใช่-ไม่ใช่ อาจจะมี 3 ตัวเลือกบ้างเช่นเพิ่มคำว่า ตัดสินใจไม่ได้ และในบางแบบสำรวจสร้างในรูปของบังคับให้ตอบ (Forced Choice) โดยจัดข้อความไว้เป็นคู่ ๆ เพื่อให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความแต่ละข้อมาข้อความใดตรงกับลักษณะของตนเองมากที่สุด ซึ่งผู้ตอบต้องเลือกเอาข้อความใดข้อความหนึ่ง ถึงแม้ว่าข้อความทั้งคู่ไม่ตรงกับลักษณะของเขา ก็ต้องเลือกข้อความที่ไม่ตรงกับเขาน้อยที่สุด ตัวอย่างของแบบสำรวจลักษณะนิสัย เช่นของมินนีโซตา หรือ MMPI (Minnesota Multiphasic Personality Inventory)

1.3 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นแบบที่คัดแปลงมาจากแบบตรวจสอบรายการโดยคัดแปลงรูปแบบคำตอบที่ให้ออกเพียง ใช่ - ไม่ใช่ ชอบ-ไม่ชอบ จริง-ไม่จริง มาเป็นคำตอบที่มีน้ำหนักของการชอบ การมี โดยจำแนกความมากน้อยในการแสดงพฤติกรรมของตนได้ เช่นแบบสำรวจลักษณะนิสัย และเจตคติทางการเรียนของ บราวน์ และฮอลต์แมน (Brown and Holtzman, 1966) หรือ SSHA (The Survey of Study Habits and Attitude)

2. แบบทดสอบประเภทการฉายภาพหรือกลวิธีใหญ่บุคคลระบายความในใจ (Projective Techniques) เป็นกลวิธีทดสอบเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของบุคคลโดยใช้เครื่องกระตุ้นหรือเร้า ทำให้บุคคลระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมาแล้วแปลความหมายจากคำตอบ จำแนกได้ 3 ประเภท คือ

2.2 ประเภทที่ใช่รูปภาพ (Pictorial Techniques)

2.2 ประเภทที่ใช่ภาษา (Verbal Techniques)

2.3 ประเภทที่ใช่การแสดงออก (Expressive Techniques)

2.1 ประเภทที่ใช้รูปภาพ (Pictorial Techniques) คือ สมมุติสถานการณ์ใหญ่ให้ผู้ทดสอบอธิบายออกมาตามภาพที่มองเห็น เป็นสิ่งเราที่ไม่ให้ความหมายแจ้งชัด อาจจะจินตนาการไปได้นานาประการ อาจจะแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง (Ambiguous) ดังนั้นเป็นโอกาสให้ผู้ทดสอบแสดงออกซึ่งความรู้สึกและสิ่งต่าง ๆ ออกมานั้นเป็นการแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะของเขา เช่น แบบทดสอบภาพหยดหมึกของ รอร์ชาช (The Rorschach Ink Blot Test) และแบบทดสอบการเล่าเรื่องหรือการบรรยายภาพที่เห็นของ เมอร์เรย์ (Murray, 1943) ที่เรียกว่า TAT (Thematic Apperception Test)

2.2 ประเภทที่ใช้ภาษา (Verbal Techniques) เป็นแบบทดสอบที่ใจการเขียนตอบและตอบปากเปล่า ที่ใช้ภาษาโดยตรง มี 2 ชนิด

2.2.1 ชนิดของคำสัมพันธ์ (Free Association) คือ การให้คำมา 1 คำ แล้วให้ผู้ตอบหาคำมาสัมพันธ์กับคำ ๆ นั้น เช่น ที่ ต้นไม้ เพื่อน โต๊ะ เกลียด ฯลฯ

2.2.2 ชนิดเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) เป็นการเขียนประโยคที่ยังไม่ครบข้อความให้ได้ใจความสมบูรณ์

2.3 ประเภทที่ใช้การแสดงออก (Expressive Techniques) คือการให้ผู้ถูกวัดแสดงออกมาในรูปของการวาดรูป การเล่นหรือการแสดงละคร

3. แบบทดสอบประเภทให้พิจารณาจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situational Test) แบบทดสอบประเภทนี้มักจิตวิทยาหลายท่านจัดรวมไว้ในประเภทที่สองคือ แบบฉายภาพ (Projective Techniques) แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลหลายท่านให้เหตุผลว่า แบบทดสอบประเภทฉายภาพเป็นกลวิธีที่ให้ผู้ทดสอบบรรยายภาพและข้อความที่คลุมเครือ ภาพต่าง ๆ ที่มีแต่ภาพเฉย ๆ ไม่มีความหมายซ้ำแจ้ง ผู้ตอบต้องจินตนาการและสามารถแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง (Ambiguous) แต่แบบทดสอบวัดจากสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการกำหนดสถานการณ์และตัวละครให้ผู้

ถูกวัดอ่านแล้วให้เขาแสดงความรู้ที่ออกมาว่าภายใต้สถานการณ์นั้น เขามีความรู้สึก
เช่นไร โดยให้เขาตอบในฐานะบุคคลที่ปรากฏในเรื่อง มี 2 ชนิด คือ

3.1 สถานการณ์แบบรูปภาพ เป็นการกำหนดตัวละครในรูปภาพ อาจมี
คำพูดหรือการบรรยายภาพประกอบบ้างเล็กน้อย แต่จะไม่เล่าเรื่องหรือบรรยายภาพทั้ง
หมด

3.2 สถานการณ์แบบข้อความ เป็นการกำหนดตัวละครโดยการเขียนบรรยาย
หรือเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เป็นการใช้ภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ

จากประเภทของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าว มีวิธีการ
ฉายภาพจิต (Projective Technique) ที่นิยมใช้วัดทางด้านจิตวิทยา ส่วน
ทางด้านการศึกษาจะใช้ประเภทให้รายงานตัว (Self Report Test or
Questionnaires) และแบบทดสอบให้พิจารณาจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situational
Test) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบทั้ง 2 ประเภท คือ ประเภท
ให้รายงานตัว ใช้ชนิดข้อความ (Statement) และประเภทสถานการณ์ใช้
สถานการณ์แบบข้อความ (Situation)

✓ วิธีสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย

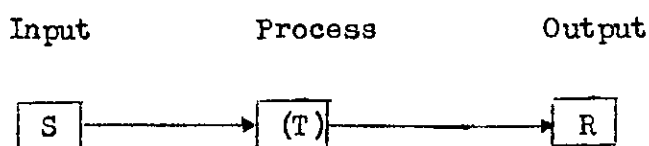
หลักในการสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยนั้น เชดส์คีย์ โฆวาสิญ์ (เชดส์คีย์
โฆวาสิญ์ 2520 : 13 - 17) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด การวางแผนในขั้นนี้เป็นการวางโครงการ
ล่วงหน้าว่าในการวิจัย หรือการสอบวัดนั้นต้องการจะวัดตัวแปร (คุณลักษณะ) ใด
จะสอบวัดกับใคร วัดเพื่ออะไร หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการวางโครงร่างของการ
ก็ให้ กล่าวคือ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดขอบเขตของการวัดและอธิบาย
คุณลักษณะของตัวแปรให้แจ่มแจ้งว่า พฤติกรรมหรือตัวแปรที่จะวัดนั้นมีองค์ประกอบ เช่นไร
และจะสร้างนิยามปฏิบัติการได้เช่นไร

2. กำหนดลักษณะของแบบทดสอบหรือเครื่องมือ การวางแผนในวันก่อนนั้น เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดรูปแบบของ เครื่องมือหรือแบบทดสอบที่จะนำไปใช้วัดหรือ เราใหญ่ทดลองแสดงพฤติกรรมออกมา โดยต้องกำหนดให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือ พฤติกรรม และจุดมุ่งหมายของการวิจัยนั้น ๆ ว่าควรใช้แบบทดสอบประเภทใด จะวัด ได้ผลตามที่มุ่งหวังใดตลอดจนต้องกำหนดขอบเขตของแบบทดสอบว่า ควรมีจำนวนข้อ หรือเสถียรเพียงน้อยเพียงใด จึงจะครอบคลุม และจะใช้วิธีดำเนินการสอบเช่นไร เป็น การสอบกลุ่มหรือรายบุคคล จำกัดเวลาในการตอบหรือไม่จำกัด

3. การสร้างแบบทดสอบ จากการทำนรูปแบบทดสอบจะทำให้ทราบลักษณะ ของข้อคำถามว่า จะเป็นในลักษณะใด ในการสร้างแบบทดสอบทางจิตวิทยาส่วนใหญ่จะ มุ่งวัดพฤติกรรมที่แอบแฝงของบุคคล ดังนั้น คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการวัดจึงควรที่จะ ผ่านการวิจัยมาแล้วว่า มีลักษณะย่อยอะไรบ้าง หรือย่อยลงไปอีกควรจะมีการวิจัยมา บางว่ามีอยู่ประเภทใด ข้อควรทำประการหนึ่งในการสร้างแบบทดสอบคือพึงระลึกว่าตัว ข้อสอบนั้นเป็นแต่เพียงตัวอย่างของพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายความว่า จะเป็นพฤติกรรม ทั้งหมดของตัวแปรนั้น ในการวัดใดก็มีแต่เพียงพฤติกรรม ไม่มีเนื้อหา เช่น แบบทดสอบ วัดลักษณะนิสัยนั้นควร เลือกใช้พฤติกรรมที่มีลักษณะเด่น หรือกล่าวว่าเป็นองค์ประกอบหลัก ของตัวแปรนั้น และถ้าในกรณีที่เป็นข้อสอบวัดสมรรถภาพทางสมองนั้น เนื้อหาและพฤติกรรม ควรผ่านการวิเคราะห์หรือวิจัยมาก่อน นอกจากนี้ ผู้สร้างแบบทดสอบยังต้องคำนึงถึงคุณภาพ และข้อจำกัดที่จะเกิดขึ้นกับ เครื่องมือนั้น เสมอ

4. การประเมินคุณภาพเครื่องมือ การสร้างแบบทดสอบทางจิตวิทยาเป็นการ วัดทางอ้อม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

ตัวแบบทดสอบในทันทีคือ สิ่งเร้า หรือ Input ที่จะนำไปกระตุ้นให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรม (Output) อันเป็นผลเนื่องมาจากขบวนการ (Process) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา ซึ่งการสร้างสิ่งเร้า หรือแบบทดสอบ จำเป็นจะต้องอาศัยการสุ่มเนื้อหา (Content Sampling) เพื่อให้แบบทดสอบนั้นสามารถเชื่อถือได้ว่าเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งเร้า หรือสภาพการณ์ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ตามขอบข่ายของการอ้างอิง หรือโครงสร้างของพฤติกรรม ฉะนั้นการจะนำแบบทดสอบไปใช้ในการวิจัยจริง ๆ จำเป็นจะต้องทำการตรวจสอบว่า แบบทดสอบนั้นเป็น Key ของสิ่งเร้าจริงหรือไม่ เพราะการวัดที่แม่นยำให้ข้อมูลที่กินต้องขึ้นอยู่กับเครื่องมือเป็นสำคัญว่าเครื่องมือนั้นมีคุณภาพเป็นประการใด

คุณภาพของแบบทดสอบทางจิตวิทยานั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะคำนึงถึงคุณภาพในด้านต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบนั้นสามารถแทนสิ่งเร้าที่ให้อินทรีย์ตอบสนองตามที่คุณลักษณะ (Traits) นั้นกำหนดให้ตอบสนองหรือไม่
2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ผลของการวัดนั้นสามารถบอกระดับ หรือความเข้มของคุณลักษณะนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงใด มีความคลาดเคลื่อนในการดำเนินการวัดมากน้อยเพียงใด
3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายความว่า เครื่องมือหรือแบบทดสอบนั้นมีความชัดเจนในตัวของมันเองมากน้อยเพียงใดในการที่จะเป็นสื่อหรือเร้าให้อินทรีย์ตอบสนองได้ตามความต้องการของผู้สร้างแบบทดสอบ ตลอดจนระบบของการให้คะแนนหรือสัญลักษณ์ที่จะแทนความเข้มของคุณลักษณะ เป็นที่น่าเชื่อถือและนำไปใช้ได้ทั่วไปหรือไม่ในการแปลความหมาย

จะเห็นว่าการสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยนั้นต้องเป็นไปอย่างมีระบบ มีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการสร้าง นอกจากนี้ก็ต้องคำนึงถึงคุณภาพของแบบทดสอบด้วย

3. ลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ

ความเสียสละ บางท่านเรียกว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งทั้งสองคำมาจาก ภาษาอังกฤษคำว่า Altruism หมายถึง ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น หรือผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น มีผู้ให้ความหมายของความเสียสละไว้หลายท่าน ดังนี้

เทอร์เนอร์ (Turner, 1948 : 502 - 516) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่าเป็นผลรวมของความไวของบุคคลต่อความต้องการของผู้อื่น ผู้ที่มีลักษณะนิสัยแบบเสียสละจะมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น หรือสนองความต้องการของผู้อื่นโดยการให้ปัน ทรัพย์สินหรือสิ่งของ การกระทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจ และเป็นผู้มีมีเจตคติแบบการให้และการรับ

คาเลย์ และ แลทานีย์ (Darley and Latane, 1963 , 377 - 383) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งด้านทรัพย์สิน สิ่งของ แรงกาย การพูด การกระทำรวมถึงความสามารถทุก ๆ ด้าน ที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความสุขและความทุกข์ของตัวเอง ที่จะเป็นมาจากการช่วยเหลือผู้อื่น

อารอนฟรีด (Aronfreed, 1965 : 2 - 3) ได้ให้ความหมายความเสียสละว่าเป็นพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถที่ตนจะช่วยเหลือได้ ซึ่งเนื่องจากความมีน้ำใจ (Empathy) การเห็นใจ การให้กำลังใจ และมีความสุขที่ได้ที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz, 1964 : 3) กล่าวว่า ความเสียสละเป็นพฤติกรรมที่มุ่งจะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นทั้งรายบุคคลและกลุ่มบุคคล หรือทั้งส่วนตนและส่วนรวม โดยผู้ทำประโยชน์จะไม่หวังผลตอบแทน

เลมโบ (Lembo, 1967 : 70 - 73) ได้นิยามความเสียสละว่าเป็นลักษณะของบุคคลที่แสดงความต้องการและความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน

วาริษฐ์ ม่วงสุวรรณ (วาริษฐ์ ม่วงสุวรรณ 2527 : 8) ได้ให้นิยาม ความเสียสละไวว่า เป็นความรู้สึกออกมาที่ร่างกายในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการความช่วยเหลือของผู้อื่น เมื่อใดที่สถานการณ์ทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ โดยการสละทรัพย์ สิ่งของ กำลังกาย เวลา หรือความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้รับความสุขสบายจากความลำบาก หรือได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (สำเริง บุญเรืองรัตน์ 2528 : 8) ได้นิยาม ความเสียสละในการสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยของการเป็นเพื่อนา โดยรวบรวมนิยามจาก เรสสอบตามความหมายของความเสียสละ พฤติกรรมความเสียสละ และพฤติกรรมความไม่เสียสละ จากความเห็นของอาจารย์วิฑิตยาธิมาบางและอาจารย์ สานักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางวน 26 คน แล้วสรุปว่า ความเสียสละเป็นความปรารถนา "ผู้หนึ่งเป็นรูปร่างที่ และใจ สบายให้ ความช่วยเหลือทั้งทางสิ่งของ การกระทำและ ำพูด สบายใจกับความรักความห่วงใย ป่วย เหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสจะช่วยเหลือ" ไม่ลดละหรือดูถูกผู้อื่น "ผู้หนึ่งเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับโดยไม่หวังผลตอบแทน มีการให้อภัย มีน้ำใจ ใจเห็นแก่ตัว มีความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น ใจเป็นใจเป็นกับผู้อื่นด้วย วาจาใจ

นอกจากนี้ สำเริง บุญเรืองรัตน์ ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีความเสียสละ ไว้ เช่นาน ๗ ดังนี้

1. มีความช่วยเหลือผู้อื่นตาม ทรัพย์สิน ความรู้ แรงงาน
2. เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
3. มีความปรารถนา ที่ อยู่ดีในสถานการณ์ และมีความกล้าหาญ และความที่เข้าใจ รู้จักให้กำลังใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา และแสดงความรักใจผู้อื่น
4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

จากนิยามและข้อสรุปข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ลักษณะนิสัยความเสียสละ (Altruism) ได้ว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมคือไปนี้

1. การไต่ถาม หมายถึง การขู่หรือให้ผู้อื่นในด้าน ทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้และแรงงาน
2. การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคม และส่วนรวม
3. ความมีน้ำใจ หมายถึง การมีปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูด และการกระทำโดยใจกว้างใจ และแสดงความเห็นใจผู้อื่น
4. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

นอกจากนิยามดังกล่าวแล้ว ยังมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้อธิบายถึงการเกิดและพัฒนาการของความเสียสละและแตกต่างออกไป สอดสรุปได้เป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

1. กลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalyst) นักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ ฟรอยด์ ซึ่งได้อธิบายว่า ความเสียสละเกิดจากแรงกระตุ้นของอีโก (Ego) ที่พยายามจะทำความดีเพื่อขดเชยการกระทำที่ไม่ดี (เห็นแก่ตัว) ในวัยเด็ก

2. กลุ่มพัฒนาการทางจิต (Developmental Psychologist) นักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ เจียเจท์ (Jayasuiya, 1972 : 21 - 30 citing Piaget n.d.) ซึ่งได้อธิบายว่าความเสียสละเกิดจากการเรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมี (Jayasuiya, 1972 . 21 - 30 citing Mead, n.d.) นักจิตวิทยาสาขาเดียวกันได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความเสียสละของบุคคลเป็นผลมาจากที่บุคคลนั้นเคยได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มใจจากบุคคลอื่น จึงทำให้บุคคลนั้นเรียนรู้และเลียนแบบตามที่ตนเคยได้รับมาก่อน อันเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้บทบาทของตัวเองและผู้อื่น และค่อย ๆ สะสมความเสียสละเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

3. กลุ่มทฤษฎีการคล้อยตามแบบของสังคม (Social Conformity Theory) นักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ เบิร์คอวิตซ์ และแดเนียล (Berkowitz and Daniels, 1963 : 429 - 436) ซึ่งได้อธิบายว่า ความเสียสละเกิดจากแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แต่บุคคลกระทำเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้

ไรท์ (Wright. 1942 . 218 - 233) ได้นำทฤษฎีของเลวิน (Lewin) มาอธิบายเพิ่มเติมว่า ความเสียสละเป็นผลมาจากแรงจูงใจสองแรงของบุคคลซึ่งกระตุ้นให้บุคคลสนองความต้องการของตัวเองและผู้อื่น ซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เมื่อบุคคลนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น แรงจูงใจทั้งสองชนิดดังกล่าวจะปะทะกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าแรงจูงใจที่สนองความต้องการของตนเองมากกว่าบุคคลนั้นจะไม่ช่วยเหลือผู้อื่น แต่ถ้าแรงจูงใจที่สนองความต้องการของบุคคลอื่นมากกว่าบุคคลนั้นจะช่วยเหลือผู้อื่น

จะเห็นว่ามีจิตวิทยาแต่ละกลุ่มอธิบายการเกิดและพัฒนาการความเสียสละแตกต่างกันออกไป กลุ่มจิตวิเคราะห์เชื่อว่าความเสียสละของบุคคลเกิดจากแรงกระตุ้นของอีโกส่วนกลุ่มพัฒนาการทางจิตเชื่อว่าความเสียสละเกิดจากการเรียนรู้ และกลุ่มการทดลองตามแบบของสังคมเชื่อว่าความเสียสละเกิดจากแรงจูงใจ สำหรับการสร้างแบบทดสอบเพื่อการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยยึดตามแนวของกลุ่บทฤษฎีการทดลองตามแบบของสังคม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบชนิดข้อความ

ผู้ที่สร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยโดยใช้รูปแบบของการถามเป็นแบบข้อความ (Statement) มีความเชื่อว่า ลักษณะนิสัยสามารถวัดได้จาก การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง การที่ทราบว่าผู้ถูกวัดประพฤติปฏิบัติเช่นไร ทำให้ทราบลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นได้ ผู้ที่ศึกษาค้นคว้าสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยไว้หลายท่าน เช่น

วูดเวิร์ท (เชตต์กัตต์ โสวาสินธุ์ 2520 . 86 - 90 อ้างอิงมาจาก Woodworth. 1917) ได้สร้างแบบทดสอบ Woodworth's Personal Data Sheet ขึ้นในปี ค.ศ. 1917 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกทหารที่มีใจคอไม่หนักแน่นและไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ออกจากกองทัพของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยข้อคำถาม 116 คำถาม ซึ่งเลือกตอบเพียง 2 คำตอบ คือใช่หรือไม่ใช่ มีตัวอย่าง ข้อคำถาม ดังนี้

3. โดยวิธีหาสหสัมพันธ์ของคะแนนจากการสอบซ้ำ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเป็น .85 และ .67 สำหรับตาราง B₁ และ C₁ ตามลำดับ

ปี ค.ศ. 1928 เจอร์สโตน (Thurstone. 1928) ได้สร้างแบบทดสอบ The Thurstone Personality Schedule เพื่อคัดสรรคนที่มีความเหมาะสมจะเป็นโรคจิต ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 223 คำถาม โดยให้ตอบ 3 คำตอบ คือ "ใช่" "ไม่ใช่" หรือ "?" (ไม่สามารถตัดสินใจได้) ตัวอย่างข้อคำถาม

- ท่านมีความลำบากในการเริ่มต้นสนทนากับคนแปลกหน้าใหม่
- ท่านพักผ่อนกลางวันบ่อยไหม
- ท่านมีความรู้สึกกระหมกกระเทือนจิตใจง่ายไหม

การหาความเชื่อมั่น โดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่น .95

เบอร์รอยเตอร์ (เบิร์คส์) โมวาสิริ 2520 : 93 - 95 อ้างอิงมาจาก Burnreuter. 1933) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความเป็นตัวของตัวเองขึ้น ในปี ค.ศ. 1933 ชื่อ Burnreuter's Self - Sufficiency Test โดยใช้ชื่อครั้งแรกว่า Personal Preference Blank ประกอบด้วยข้อคำถาม 60 คำถาม ให้ตอบ "ใช่" "ไม่ใช่" หรือ "?" เช่นเดียวกับของเจอร์สโตน การหาความเชื่อมั่นหา 2 วิธี คือวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ และวิธีสอบซ้ำ ได้ค่าความเชื่อมั่น .84 ทั้ง 2 วิธี ส่วนการหาความเที่ยงตรงนั้น ใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบคะแนนที่ได้จากการประเมิน ทั้งประเมินด้วยตนเอง และประเมินโดยผู้ใกล้ชิด ซึ่งได้ค่าสหสัมพันธ์เป็น .06 และ .54 ตามลำดับ

ในปี ค.ศ. 1953 ทอร์ป, คลาร์ก และทาจส์ (Thorpe, Clark and Tieg. 1953) ได้สร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านการปรับตัวของบุคคลและการปรับตัวทางสังคม ชื่อ California Test of Personality CTP แบบทดสอบนี้ทั้งหมด 5 ฉบับ ซึ่งแยกต่างหากเป็น 5 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับวิทยาลัย

และระดับผู้ใหญ่ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับนักเรียน ระดับประถมศึกษา ในที่นี้ จึงขอกล่าวเฉพาะฉบับระดับประถมศึกษา แบบทดสอบฉบับนี้วัดลักษณะนิสัยด้านการปรับตัว ทางส่วนตัวของบุคคล (Personal Adjustment) มี 6 ด้าน และวัดลักษณะนิสัยด้านการปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) มี 6 ด้าน ในแต่ละด้านมีข้อคำถามทั้งหมด 144 ข้อ ให้ออก "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" การหาคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างระดับ 4 - 8 จำนวน 648 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรทรูเตอร์-ริชาร์ดสัน แต่ละด้านมีความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง .59 ถึง .83 มีความเชื่อมั่นทั้งหมด .94 การหาความเที่ยงตรงดูจากค่า สหสัมพันธ์ภายใน (Intercorrelation) ระหว่างด้านต่าง ๆ ซึ่งใช้สูตรของเพียร์สัน โปรค-โมเมนต์ ไคค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .61 ถึง .84

แฮททาเวย์ และ เมคคินเลย์ (Hathaway and Mekinley. 1967) ได้ สร้างแบบทดสอบ The Minnesota Multiphasic Personality Inventory - MMPI ขึ้นในปี ค.ศ. 1967 เพื่อวัดลักษณะความผิดปกติทางจิต ประกอบด้วยข้อความบอกเล่า 550 ข้อ ให้ออกว่า "จริง" "ไม่จริง" หรือ "ตัดสินใจไม่ได้" แบ่งเป็น 10 ด้าน แบบทดสอบ ฉบับนี้ใช้กับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 16 - 55 ปี ตัวอย่างของข้อคำถาม เช่น

- ข้าพเจ้าเป็นคนนอนไม่ค่อย
- คนที่รู้จักข้าพเจ้า ส่วนมากจะชอบข้าพเจ้า
- การไม่ใส่ใจใครเลยเป็นการปลอดภัย

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบฉบับนี้หาจากการสอบซ้ำ ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .71 ถึง .83 ส่วนความเที่ยงตรงของแต่ละด้านมีความสัมพันธ์สูงกับการวิเคราะห์ทาง จิตเวช

ขมภู ทั้งธรรม (ขมภู ทั้งธรรม 2526 : 39 - 41) ได้สร้างแบบทดสอบ
วัดบุคลิกภาพ ทัศนคติความเป็นผู้นำขึ้น ในปี พ.ศ. 2525 ถึง 2526 แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่
สถานะที่ 15 ข้อ รวมทั้งรวมผล 120 ข้อ ลักษณะของแบบทดสอบในแหล่งนี้จะให้มาเป็น
ข้อความ แล้วให้ตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ ดังตัวอย่าง

- (๑) ในการทำงานใด ๆ ฉันเหนื่อยมากไม่ค่อยเพื่อง่ายสามารถของตนเองเสมอ
- (๑๐) ฉันแจกยืมคนใดกลุ่มประเภท

การหาความเชื่อมั่นที่เท่า 2 วิธี คือ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์เพดลา ได้หาความเชื่อ-
มั่นอยู่ระหว่าง .4893 ถึง .8483 รวมทั้งเฉลี่ยได้ .8245 และหาโดยวิธีแบ่งครึ่งแบบ
ทดสอบได้หาความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .8095 ถึง .9583 รวมทั้งเฉลี่ยได้หาความเชื่อมั่น
.9362 ส่วนความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ได้ ได้ค่า ๕ มีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐1 ทุกด้าน

สุรชัย โภคิชฌกุล (สุรชัย โภคิชฌกุล 2526 : 163) ได้สร้างแบบทดสอบ
วัดความสามารถทางการปรับตัว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกาญจนบุรี
ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นข้อความทั้งหมด 150 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน เป็นความ
สามารถในกรปรับตัวจากสภาพร่างกาย สามารถรับภาษาและการเริ่มการสอน ด้านการ
ปรับตัวกับครู ด้านการปรับตัวกับเพื่อน ด้านการปรับตัวในครอบครัว และด้านปรับตัวกับ
สิ่งแวดล้อม ได้ค่าเฉลี่ยค่าความเชื่อมั่น 25 ข้อ หาความเชื่อมั่นที่หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์เพดลา ได้
ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งหมดหาเมื่ออยู่ระหว่าง .7440 ถึง .8734 ส่วนหา
ความเชื่อมั่นทั้งหมดหาที่ .9422 และหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยวิธีเพดลา ได้
กลุ่มที่รู้ได้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 4.1619 ถึง 5.6625 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐1
ทุกด้าน ส่วนหาความเที่ยงตรงหาโดยสถิติวิธีเพดลา ได้ค่าสัมประสิทธิ์หาที่ระดับ
ระหว่าง .๗๗๖๓ ถึง .๙๑๖๓ และหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยวิธีเพดลา ได้ค่า
สัมประสิทธิ์หาที่ระดับ .๗๖๓๗ ถึง .๘๕๒๖ และนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐1 ทุกด้าน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบทัศนสถานการ

มีนักจิตวิทยาและนักจิตผลการศึกษา หลายท่านเชื่อว่า ลักษณะที่แท้จริงของบุคคลนั้นซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ การวัดลักษณะนิสัย โดยการใช้แบบทดสอบจะตอบโดยอาศัยประสบการณ์ของบุคคล การที่จะถามความจริงที่แท้จริง ควรจะแจ้งไปหรือถามการกระทำก่อน ทว่าเหตุนี้จึงมีผู้สร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยโดยใช้รูปแบบของการวางเป็นแบบสถานการณ์นำไว้ หลายท่าน เช่น

อัลลพอร์ต (Gordon W. Allport and Floyd H. Allport) ได้สร้างแบบทดสอบ The Allport's Ascendance - Submission Reaction Study ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1929 เพื่อวัดการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการวัดลักษณะ (Ascendance) และลักษณะยอม (Submission) แบบทดสอบเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เช่น เป็นแม่บ้านเลี้ยง จมก้นปลา เบนแดด สถานการณ์จริงให้ลงท้ายขอความช่วยเหลือ หลายอย่าง แต่ละข้อก็มีตัวเลือกไว้สำหรับ ส่วนใหญ่จะเป็นข้อละ 3 ตัวเลือก และมีตัวเลือก 33 สถานการณ์ 41 คำถาม และ 127 ตัวเลือก และมีข้อ 35 สถานการณ์ 39 คำถาม และ 140 ตัวเลือก ดังตัวอย่าง

ก. ในงานเลี้ยงรับรองเรื่องงานเลี้ยงนี้ว่า ท่านคิดว่าท่านควรพบปะบุคคลสำคัญของงานอย่างไร

- ทยอย ๆ
- บางครั้งบางโอกาส.....
- ไป กองบเลข.....

ข. ท่านคิดว่า เป็นเรื่องหนักใจมากในการที่จะหาวิธี ไปหาบุคคลสำคัญของงาน

- หุบกางไปปรามง หน
- นาน ๆ ครั้ง
- ไม่เคยหนักใจเลย

การหาความแข็งแรง โดยหา ความต้านทานแรงดึงของเหล็กเสริมระหว่างคอนกรีตกับเหล็กเสริม
 ที่ตะแคงที่ไต่จากการประเมินตนเองและดูใต้อีกประเมิน แต่ไม่ได้แสดงค่าไว้ ส่วน
 ค่าความเชื่อมั่น หาค่า ๕ วิธี คือ การผสมระหว่างเนื้อผสมชุดแรก กับเนื้อผสมชุดที่ปรับ
 ปรับแล้วกับกลุ่มตัวอย่างเดิม และหาแบบเบี่ยงครึ่งแบบทดสอบใต้อาการข้างเคียง .74
 ขึ้นไป

สมศักดิ์ กรมจួយ (สงกิตติ กรมจួយ 2526 . 121) ได้สร้างแบบทดสอบบุคลิกภาพ
 ด้านการอ่อนไหวไปตามอารมณ์ มีเนื้อเมื่อ พ.ศ. 2520 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์
 ประกอบของบุคลิกภาพด้านการอ่อนไหวไปตามอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุพรรณบุรี แบบทดสอบประกอบด้วยสถานการณ์ทั้งหมด 70
 สถานการณ์ (70 ข้อ) แต่ละสถานการณ์ มี 4 คำเลือก เพียงหนึ่ง 7 คำ คำละ 10
 ข้อ การหาความเชื่อมั่น หาค่า 2 วิธี ค่าแบบไขว้สูตร แดลฟา โอเอชพีเขียน ได้ความ
 เชื่อมั่นแต่ละสถานการณ์ระหว่าง .4711 ถึง .6934 และหาโดยวิธีเบี่ยงครึ่งแบบทดสอบใต้อาการ
 ด้านความเชื่อมั่นแต่ละสถานการณ์ระหว่าง .7327 ถึง .8408 ส่วนความเชื่อมั่นตรงเชิง
 ไตรสรสร้าง หาค่า 2 วิธี คือ ความสัมพันธ์กับแบบทดสอบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประสิทธิ
 ผลสัมฤทธิ์ระหว่าง .2880 ถึง .8538 และหา โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ
 ที่หาความเชื่อมั่นตรงเชิงระหว่าง .258 ถึง .7229

บุญวัฒน์ คังดาบุรณ์ (อนุวัฒน์ คังดาบุรณ์ 2526 - 34 - 35, 118 - 119)
 ได้สร้างแบบทดสอบวัดความรอบรู้ด้านจิตวิทยา ในปี พ.ศ. 2525 ถึง 2520 แบบทดสอบมีจำนวน
 ข้อ 3 ข้อ คือ

1. แบบทดสอบวัดการให้เหตุผลหรือการเรียงลำดับสิ่งใดที่มีที่ใหม่เฉพาะด้านความรู้
 ข้างซ้าย ลักษณะของแบบทดสอบเป็นรูปแบบของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4 ชั้น ของ
 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยจรังไกล มีชุดข้อคำถาม 2524 จำนวนแบบถ้อย 20 ข้อ ดังตัวอย่าง
 เรื่องที่ ๐ และข้อที่กลางกับ นำมาเข้าเองที่โรงเรียน สนามกีฬาเรือน ศาล
 เป็นคำนำใบส่งครู การศึกษาหาเพิ่มเติม อีกเรียนที่ควรรู้คิดอย่างไร

- ก. นิภาคิดว่า การไต่ของของถ่มอื่นเป็นสิ่งไม่บรรเทา
- ข. นึกใจต้องการไต่มาฟีกา เพราะนิภาไม่ได้อยู่แล้ว
- ค. นิภาไม่ต้องการไต่มาฟีกา เพราะรู้ว่า เป็นของเพื่อนที่สนิทรู้จัก
- ง. นิภาคิดว่า ถ้าทุกคนอยากไต่ของของถ่มอื่นส่งถ่มในโรงเรือนจะวุ่นวาย

(คำตอบทั้ง 4 ข้อ มีคะแนนเรียงตามลำดับเป็น 4 1 2 3)

การตรวจวิเคราะห์ผลหลักการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคณะกรรมการพัฒนา
จริยธรรมไทย พุทธศักราช 2524 ถึง เหตุผลในข้อที่ 1 ให้ 1 คะแนน จนถึงข้อที่ 4
ให้ 4 คะแนน

แบบทดสอบวัดความรู้สึกร่วมของธรรมถ้าแล้ว เรื่องสัตว์ เป็นแบบทดสอบที่ได้
นักเรียนประเมินความรู้สึกร่วมของตนเอง ที่มีความเชื่อสัตว์ มีจำนวน 40 ข้อ

แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมไทย ที่สามารถอ้างอิงกับในแบบของ
รูปภาพโดยจะเขียนรูปภาพเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับความเรียงสัตว์แต่ละที่จะบรรยายเป็นข้อ
ความเนืองนิตย์ที่ 1 ภายใต้รูปภาพในแต่ละข้อ จะมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก เน้นเกี่ยวข้องกับ
ในฉบับที่ 1 แบบทดสอบฉบับนี้ใช้เวลา 20 ข้อ ส่วนหลักเกณฑ์การตรวจวิเคราะห์แบบเนืองนิตย์
กันกับฉบับที่ 1

แบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ นำแบบสุภาพมาเก็บกลุ่มตัวอย่าง 378 คน ใจถ่าความ
เบื้องต้นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็น 0.559, 0.859 และ 0.774 ตามลำดับ
และโดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ ได้ถ่าความได้แก่ 0.951, 0.974 และ 0.971
ตามลำดับ และถ่าความเต็มตรงตามสภาพปัจจุบันโดยการจัดอันดับของคะแนนแบบ
ถ่าความสัมพันธ์กับวิธีที่ได้ถ่าความได้แก่ 0.951, 0.974 และ 0.971
ถ่าความได้แก่ 0.52 0.28 และ 0.53 ตามลำดับ ซึ่งได้แก่ค่าความน่าจะเป็น
ที่ระดับ 0.05

ไลว ขวมงกลลลลล (ไลว ขวมงกลลลล 2528 - 64 - 66) ได้สร้าง
แบบทดสอบวัดคุณธรรมถ่มสังฆวิถุ 4 ชั้น เมื่อ ปีค.ศ. 2527 ถึง 2528 ในรูปของ
สถานการณ์ สมมุติที่เกี่ยวกับคุณธรรมถ่มสังฆวิถุ ด้านละ 10 สถานการณ์ รวม

ทั้งฉบับมี 40 สถานการณ์ ถึงตัวอย่างต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 0 ที่จากญาติ

บ่นที่แต่งเติมมาโรงเรียน ได้พบเด็กหญิงคนหนึ่ง หน้าตาเองผม ผมผม
เสื้อผ้ามาตุงรัง เข้ามายกมือไหว้และขอเงินจากแดงเพื่อซื้ออาหารกิน เแดงมีเงินเฉพาะ
อาหารกลางวันเท่านั้น ถ้าให้เงินแก่เด็กหญิงคนนั้นไปแดงจะต้องอดอาหารมื้อกลางวัน และ
กว่าจะกลับถึงบ้านในเย็นจะต้องงมหาหลายชั่วโมงแน่ ๆ แต่ด้วยความสงสารแดงจึง
เอาเงินของตัวเองให้เด็กคนนั้นไป

1. นักเรียนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์กระด้างแดงหรือไม่

ก. เห็นด้วย

ข. ไม่เห็นด้วย

ค. ยังตัดสินใจไม่ได้

2. ถ้านักเขียนเป็นแดงจะหาเงินกับ รือไ้

ก. ทำ (ทำค้อยอ 3 (1))

ข. ไม่ทำ (ทำค้อยอ 3 (2))

ค. ไม่แน่ใจ (ทำไปทำสถานการณ์ที่ 1)

3. (1) ถกรทำเพราะเหตุใด

ก. ต้องการให้เด็กหญิงคนนั้นเห็นว่าเราเป็นคนดี

ข. เพื่อความสุขใจจากการได้ช่วยเหลือ

ค. เป็นเพื่อนกับคนที่อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าควรช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยาก

3. (2) ถ้าไม่เส เพราะเหตุใด

ก. ถ้าให้แล้วตนเองจะต้องทนทุกข์เพราะหิวอาหาร

ข. เด็กอื่นใด ๆ ไม่นิยมให้สามคนแล้ว

ค. ถ้าให้แล้วคนอื่น ๆ อื่นๆ อาจจะหาเงินได้เอง

การให้คะแนนให้ตามข้อคำถามดังนี้คือ คำถามข้อ 1 ให้คะแนน 1, -1, 0 ตามลำดับสำหรับสถานการณ์ในทางดี ส่วนสถานการณ์ในทางลบให้คะแนน -1, 1 และ 0 ตามลำดับ คำถามข้อ 2 ให้คะแนน 1, -1, 0 ตามลำดับถ้าเป็นสถานการณ์ในทางดี และให้ -1, 1 และ 0 ตามลำดับถ้าเป็นสถานการณ์ทางลบ คำถามข้อ 3 ให้คะแนนเป็น 0, 1 และ 2 ตามลำดับสำหรับเหตุผลในทางดี และให้ 0, -1 และ -2 สำหรับเหตุผลในทางลบ

คุณภาพของแบบทดสอบหาได้จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 945 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสอบซ้ำของแต่ละด้านและรวมทุกด้านตั้งแต่ .892 ถึง .945 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตั้งแต่ .609 ถึง .890 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้คำตอบแล้ว ตั้งแต่ 10.071 ถึง 15.908

ปริศนา ศรีพลประพันธ์ (ปริศนา ศรีพลประพันธ์ 2527 : 120) ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านการคล้อยตามผู้อื่น ประกอบด้วยข้อคำถามเป็นสถานการณ์ จำนวน 72 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ด้านละ 12 ข้อ แต่ละสถานการณ์ (1 ข้อ) มี 2 ตัวเลือก ดังตัวอย่าง

(0) เมื่อมีการแข่งขันกีฬาสี่ นิตามักจะหลบเลี่ยง ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ถ้าเป็นนักเรียน จะทำอย่างไร

ก. เข้าร่วมกิจกรรม ข. ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

เฉลย ข้อ ก. ให้คะแนน 1 ข้อ ข. ให้คะแนน 0

หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง .342 ถึง .725 รวมทั้งฉบับได้ .926 และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้คำตอบได้ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

สมนึก กูเมือง (สมนึก กูเมือง 2527 : 161) ได้สร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม เมื่อ พ.ศ. 2527 มี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็น

สถานการณ์แบบข้อความ มี 28 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อบังคับให้เลือกตอบ
2 ตัวเลือก อยู่ 4 ข้อ ดังตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ (๑)

จุมเป็นนักเรียนชั้น ม. 4 ได้รับทุนเรียนดีจากครูประจำชั้นเป็นจำนวนเงิน 500.00
บาท นักเรียนคิดว่าจุมควรจะทำอย่างไรกับเงินจำนวนนี้

1. ก. ผากหอมหรือแม่ไว้ เมื่อต้องการใช้จ่ายไปขอ
- ข. เก็บไว้กับตัวเอง จะได้ใช้อย่างสะดวก
2. ก. ไปฝากธนาคารออมสิน
- ข. ไม่ฝากธนาคารออมสิน
3. ก. นำเงินไปซื้อของเล่นที่ชอบ
- ข. นำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนที่ยังไม่มี
4. ก. นำเงินส่วนหนึ่งเลี้ยงสัตว์กับเพื่อน ๆ
- ข. นำเงินส่วนหนึ่งช่วยเหลือเพื่อนที่ขัดสน

ฉบับที่ 2 เป็นสถานการณ์แบบรูปภาพ มีตัวเลือกลักษณะเช่นเดียวกับฉบับที่ 1
จำนวน 28 สถานการณ์ การหาค่าความเชื่อมั่นมี 2 วิธี คือ หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์
แอลฟาไคเกา .8968 และ .8959 และหาโดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบไค .8244 และ
.8097 และหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีกลุ่มที่รู้จัก ฉบับที่ 1 ไคค่า t ตั้งแต่
2.3053 ถึง 12.3872 ฉบับที่ 2 มีค่า ตั้งแต่ 2.6585 ถึง 15.7314 มีระดับนัยสำคัญ
ที่ .01

สุกัลยา อนุชิตไพสิน (สุกัลยา อนุชิตไพสิน 2527 : 96) ได้สร้าง
แบบทดสอบวัดความก้าวร้าว เมื่อ พ.ศ. 2527 เป็นแบบทดสอบชนิดสถานการณ์
60 ข้อ แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก ดังตัวอย่าง

(๑) สันติมาเที่ยวบ้านของสุเทพ ขณะที่กำลังวิ่งเล่นกันภายในบ้านอย่างสนุก
สนาน สันติหกล้มไปถูกแจกันที่ใ้ขวักแตก ถ้าทานเป็นสุเทพทานจะใช้วิธีการใด

ก. ทอวาสันติพันธ์

ข. ทอຍให้สันติกลับบ้านก่อนทอຍเล่าให้แม่ฟัง

หาความเชื่อมั่นใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาโคคา .8974 และหาความเที่ยงตรง
เชิงโครงสร้างโดยเทคนิคกลุ่มที่รู้จัก โคคา t เท่ากับ 6.4273 มีระดับนัยสำคัญที่ .01

4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบที่ใช้ทั้งชนิดข้อความและสถานการณ์

จากแนวคิดที่ใช้เป็นแนวการเลือกรูปแบบการถามในการสร้างแบบทดสอบ
วัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ ตามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผู้ที่สร้างแบบทดสอบ
วัดคามนี้ด้วยการใช้รูปแบบของข้อคำถามทั้งชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์รวมกันใหม่บ้าง
เดียวกันอยู่หลายท่าน เช่น

มอริส (Elizabeth H. Morris) ได้สร้างแบบทดสอบ Moris Trait
Index L. ขึ้น แต่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ เป็นแบบทดสอบวัดความเป็นผู้นำสำหรับคนทั่วไป
มีทั้งหมด 5 ตอน

ตอนที่ 1 ถึง 4 เป็นแบบข้อความ มีทั้งหมด 100 ข้อ ดังตัวอย่าง

- คำชี้แจง ให้ท่านตัดสินใจว่า ประโยคที่ใหม่นั้น สำหรับท่าน ถูก (A) หรือ
ผิด (B) หรือบางครั้งถูกบางครั้งผิด (C) ให้เติมอักษรลงในวงเล็บ
2. () เมื่อแบ้ปัญหาทางหนึ่งผิด ข้าพเจ้าจะต้องหาวิธีการอื่น
 7. () เป็นการยากลำบากสำหรับข้าพเจ้าในการท่องจำ

ตอนที่ 5 เป็นสถานการณ์ มี 7 ข้อ ข้อละ 6 ตัวเลือก ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ในแต่ละสถานการณ์จาก 7 สถานการณ์ต่อไปนี้ จงขีดเครื่องหมาย X
ลงใน () โดยเลือก 1 ตัวเลือก จากที่เ้ามา 6 ตัวเลือก ให้
ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

7. โดยไม่ได้คาดฝันมาก่อน อาจารย์ใหญ่ก็มาบอกให้ครูคนหนึ่งว่า
ให้ช่วยทำงานให้ท่านตอนโรงเรียนเลิกแล้ว ถ้าท่านเป็นครูคน
นั้นจะทำอย่างไร

- 1 () พูดว่า "ดีมาก เพราะผมคิดว่าจะทำอยู่แล้ว"
- 2 () ปฏิเสธ บอกว่าจะต้องรีบกลับบ้าน
- 3 () ยอมทำงาน แต่ก็รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรม
- 4 () คิดว่าต้องหาขอแก้ตัวแน่
- 5 () อธิบายให้ทานทราบว่ามีงานพิเศษต้องทำ จะมาช่วยในวันต่อไป
- 6 () ยินดีทำงานเพื่อพิสูจน์ในความเป็นครูของเรา

การหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสอบซ้ำ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งหมด 0.64

นิตา กานวิริยะกุล (นิตา กานวิริยะกุล 2527 : 47 - 51) ได้สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพียรบัน เมื่อปี พ.ศ. 2527 รูปแบบของแบบทดสอบมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบข้อความ มี 46 ข้อ ดังตัวอย่าง
 - 0) ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องอ่านและทำความเข้าใจกับบทเรียนล่วงหน้ามาก่อน
 - ก. ใช่
 - ข. ไม่ใช่
 - ค. ไม่แน่ใจ
2. แบบสถานการณ์ จำนวน 22 ข้อ ดังตัวอย่าง
 - 0) เมื่อครูมอบหมายให้ทำรายงาน ลัดดาจะกล่าวว่าหากความรู้ใหม่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประกอบการเขียนรายงาน ถ้าเป็นนักเรียนจะทำเหมือนลัดดาหรือไม่
 - ก. ทำ
 - ข. ไม่ทำ
 - ค. ไม่แน่ใจ

การให้คะแนนเรียงตามลำดับ 3, 1, 2 แบบทดสอบนี้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 871 คน หากความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นแต่ละตอนและรวมทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.6605 ถึง 0.6625 หากความเที่ยงตรงสามสัปดาห์ปัจจุบันได้เท่ากับ 0.685

เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร (เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร 2527 : 62 - 63)
สร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเอง ขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. 2527 โดยจัดรูป
แบบออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบทดสอบวัดความรู้สึกลูกต้อค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเอง จำนวน
40 ข้อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่ เป็นจริง	ส่วนใหญ่ ไม่เป็นจริง	ไม่จริง ที่สุด
0) ฉันตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ในการ เรียนทุกวิชา				
00) ฉันมักใช้เวลาว่างทบทวนความรู้ที่ เคยเรียนมา				

ชุดที่ 2 เป็นแบบทดสอบประเมินพฤติกรรมค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการพึ่งตนเอง
โดยกำหนดเป็นสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ การให้คะแนนเป็น 0,1 ดังตัวอย่าง

เรื่องที่ 1 ในขณะที่มีการเรียนวิชาสังคม จิตราต้องการทบทวนวิชาวิทยาศาสตร์
อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะสอบในชั่วโมงต่อไป จิตราจึงได้นำหนังสือวิทยาศาสตร์ขึ้นมาอ่านโดย
ไม่ไหว้ครูเห็น

คำถาม	คำตอบ	
1. จิตราสมควรอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ ขณะนั้นหรือไม่	ก. สมควร	ข. ไม่สมควร
2. ถ้านักเรียนเป็นจิตรา นักเรียนจะทำอย่างไร	ก. ทำเช่น เดียวกับ จิตรา	ข. ไม่นำหนังสือ วิทยาศาสตร์ ขึ้นมาอ่าน

เท่ากับ 0.9334 หาค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ช้อยู่แล้ว (Known-Group Technique) หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทุกด้าน ตั้งแต่ 4.1574 - 5.7209 มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกค่า และความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยหาจากสหสัมพันธ์แบบจัดอันดับ (Rank Correlation) หาค่าความเที่ยงตรงของแต่ละด้านและรวมทุกด้าน อยู่ในช่วง .507 ถึง .613

สนวน ลิโทชวลิต (สนวน ลิโทชวลิต 2528 : 61) ได้สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. 2527 ลักษณะของแบบทดสอบ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นชนิดข้อความ จำนวน 33 ข้อ ดังตัวอย่าง

- ๐) ข้าพเจามาเรียนพยาบาลเพราะต้องการตามใจแม่
๐๐) ข้าพเจ้าบริจาคตานควยความรำคาญ

ใช่	ไม่ใช่

ตอนที่ 2 เป็นชนิดสถานการณ์ จำนวน 30 สถานการณ์ ดังตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ 1 นกสี่ส่วตัวหนึ่งบินหลงเข้าไปในหอพักพยาบาล ซึ่งมีหน้าต่างเป็นกระจกปิดอยู่ นกพยายามบินออกมาจากห้องแต่ก็บินออกไม่ได้ และชนกระจกทุกครั้งทีบิน สุนัข และ สุนัข เป็นนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเห็นเหตุการณ์อยู่ สุนัขเห็นนกตัวนั้นก็อยากได้ เพื่อจะนำไปเลี้ยงในกรงที่บ้าน จึงขอร้องให้สุนัขช่วยจับ

1. สุนัขควรจะทำอย่างไร
 - ก. ช่วยสุนัขจับนก
 - ข. ขอให้สุนัขปล่อยนกไป

2. ท่านเห็นควยหรือไม่ที่สุนัขจะนำนกไปเลี้ยง
 - ก. เห็นควย
 - ข. ไม่เห็นควย
3. ถ้าสุนัขยื่นยื่นที่จะนำนกไปเลี้ยง สุนัขพรจะทำอย่างไร
 - ก. ตามใจสุนัขเพื่อมิให้ขัดใจกัน
 - ข. พยายามพูดขวานล้อมให้เหตุผลที่ดีกับสุนัขอีกครั้ง
4. ท่านเห็นควยหรือไม่ที่สุนัขพรตามใจสุนัขเพื่อมิให้ขัดใจกัน
 - ก. เห็นควย
 - ข. ไม่เห็นควย

การให้คะแนนทั้งสองตอนเป็น 0, 1 ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยวิธีของ Kuder Richardson (KR-20) จากกลุ่มตัวอย่าง 880 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์เท่ากับ 0.74 และ 0.81 ตามลำดับ หากความเที่ยงตรงตามสภาพโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของผลการสอบกับอันดับที่อาจารย์และกลุ่มเพื่อนเป็นผู้จัด ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.407 ถึง 0.709 ถ้าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชื่ออยู่แล้ว ได้ค่าเท่ากับ 5.80 และ 7.34 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 ค่า สันติ สุขทรัพย์ (สันติ สุขทรัพย์ 2528 : 61 - 62) ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. 2527 ถึง 2528 แบบทดสอบมี 2 ฉบับ

1. ชนิดข้อความ (Statement) มี 60 ข้อ แยกเป็นด้านย่อย 3 ด้าน ด้านละ 20 ข้อ ดังตัวอย่าง

- o) ข้าพเจ้าให้เกียรติเพื่อน ๆ เสมอ
- oo) ข้าพเจ้ามักเล่นกีฬาพร้อมกับเพื่อนไม่ได้

ข้อ	ใช่	ไม่ใช่
o		
oo		

2. สถานการณ์ (Situation) มี 60 ข้อ แยกเป็นด้านย่อย 3 ด้าน ด้านละ 20 ข้อ ดังตัวอย่าง

0) บุกรมนี้ติดกับเพื่อนจะไปเที่ยวต่างจังหวัดในวันรุ่งขึ้น แต่แม่ของเธอบอกว่า เมื่อก่อนฝันไม่คิดกลัวจะเกิดอันตรายจึงไม่อยากให้ไป ถ้านักเรียนเป็นบุกรม จะทำอย่างไร

- ก. ไม่ไป เพราะเชื่อความฝันของแม่ว่าเป็นจริง
- ข. ขอเลื่อนวันไปเที่ยว ถ้าเลื่อนไม่ได้ก็จะไม่ไป
- ค. ไปเที่ยวตามนัด เพราะฝันร้ายจะกลายเป็นดี
- ง. ไปเที่ยวตามนัด และชี้แจงให้แม่ทราบถึงความสมเหตุสมผล

การหาความเชื่อมั่น โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ชนิดของความใดก็ตาม เชื่อมั่นแต่ละด้าน .503 ถึง .713 รวมทั้งฉบับได้ .824 ชนิดสถานการณ์ ใดก็ตามเชื่อมั่นแต่ละด้าน .656 ถึง .784 รวมทั้งฉบับได้ .902 ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบหาโดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จัก ใดก็ตาม .๕ ดังนั้น ชนิดของความแต่ละด้าน ได้ 10.283 ถึง 10.771 รวมทั้งฉบับได้ 13.804 ชนิดสถานการณ์ แต่ละด้านได้ 16.921 ถึง 17.064 รวมทั้งฉบับได้ 21.709 ทุกค่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จะเห็นว่าแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบทดสอบเป็นชนิดของความ และชนิดสถานการณ์ ซึ่งในการหาคุณภาพของทั้งสองชนิดจะใดก็ตามเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง ใกล้เคียงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า จะศึกษาแบบสอบถามวัดลักษณะนิสัยชนิดของความ และชนิดสถานการณ์ที่สร้างขึ้นจากนิยามตัวเดียวกันว่าจะมีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีผู้ใดศึกษา รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบมาก่อน

สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้

รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละที่เป็นข้อความและที่เป็นสถานการณ์ มีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษากันควา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษากันควาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของนักเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จากโรงเรียนทั้งหมด 245 โรง มีจำนวนห้องเรียน 306 ห้อง จำนวนนักเรียน 6,790 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากันควาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้จำนวนห้องเรียน 17 ห้องเรียนและจำนวนนักเรียน 468 คน ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = .05$) เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรเลือกจากประชากรแล้ว ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 คน (ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 260 อ้างอิงมาจาก Yamane, 1967)

ขั้นที่ 2 แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจากการสำรวจโรงเรียนขนาดใหญ่มี 3 โรง ห้องเรียน 16 ห้อง จำนวนนักเรียน 610 คน โรงเรียนขนาดกลางมี 17 โรง ห้องเรียน 37 ห้อง จำนวนนักเรียน 1,053 คน และโรงเรียนขนาดเล็กมี 225 โรง ห้องเรียน 253 ห้อง จำนวนนักเรียน 5,127 คน

ชั้นที่ 3 สุ่มห้องเรียนโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย จากโรงเรียนขนาดใหญ่ได้ 3 ห้องเรียน ได้จำนวนนักเรียน 96 คน จากโรงเรียนขนาดกลางได้ 4 ห้องเรียน ได้จำนวนนักเรียน 107 คน และจากโรงเรียนขนาดเล็กได้ 10 ห้องเรียน ได้จำนวนนักเรียน 265 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 17 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 468 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียน

โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (จำนวนนักเรียน)
<u>ขนาดใหญ่</u>	
บ้านทรายาง	3(96)
<u>ขนาดกลาง</u>	
วัดหนองจอก	2(58)
บ้านหนองชุมแสง	2(49)
<u>ขนาดเล็ก</u>	
วัดเขื่อนเพชร	2(47)
บ้านในดง	2(41)
บ้านทาลาว	1(37)
วัดทาชาม	1(36)
บ้านหนองบวย	2(57)
วัดดำรงศ	2(47)
รวม	17(468)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารังนี้ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบชนิดข้อความ (Statement) และชนิดสถานการณ์ (Situation) จะมีแบบทดสอบ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ที่มีรูปแบบของข้อคำถามเป็นแบบข้อความ

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ที่มีรูปแบบของข้อคำถามเป็นสถานการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษารังนี้ ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาโครงสร้างแบบทดสอบ

1.1 ศึกษานิยาม ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ความเสียสละโดยรวมนิยามของความเสียสละ แล้วหาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละ

1.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์จากเอกสาร งานวิจัย และแบบทดสอบที่มีผู้สร้างขึ้น

2. การสร้างแบบทดสอบ

2.1 เขียนข้อสอบเป็นข้อความและสถานการณ์ จากนิยามที่เกี่ยวข้อง จะมีแบบทดสอบ 2 ฉบับ คือ

2.1.1 แบบทดสอบชนิดข้อความ เป็นแบบทดสอบที่แต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเสียสละหรือไม่เสียสละของผู้ทดสอบ โดยให้ผู้ทดสอบตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ การให้คะแนนเป็น 0 , 1 คือ ถ้าข้อความเป็นพฤติกรรมความเสียสละของผู้ทดสอบ ถ้าตอบว่าใช่ ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบว่าไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน

ถ้าข้อความเป็นพหุคูณกรรมไม่เสียสละถ้าตอบไม่ ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบว่าใช่ให้ 0 คะแนน จำนวนลักษณะละ 15 ข้อ รวมทั้งฉบับ 60 ข้อ

2.1.2 แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ เป็นแบบทดสอบที่มีสถานการณ์ที่ผู้ถูกเป็นเรื่องราวมาก่อนแล้วตามสถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะมีข้อคำถาม 1 - 4 ข้อ ในสถานการณ์ จะถามด้านเดียวหรือหลายด้านก็ได้ รวมทั้งหมด 31 สถานการณ์ จำนวนเมื่อถามละ 15 ข้อ รวมทั้งฉบับมี 60 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ คือ ชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบภาษา ความเที่ยงตรงตามนิยาม และสอดคล้องระหว่างชนิดข้อความกับชนิดสถานการณ์

2.4 นำเฉพาะสถานการณ์ไปทดลองให้นักเรียนอ่านเพื่อหาเวลาที่เหมาะสมที่จะเพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ นักเรียนที่นำไปทดลองคือักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง จำนวน 10 คน ได้เวลาเฉลี่ย 19.37 นาที เวลาในการทำแบบทดสอบชนิดข้อความ 60 ข้อ ได้กำหนดไว้ 30 นาที ฉะนั้นแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ จำนวน 60 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที

2.5 นำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ คือชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 104 คน จากโรงเรียน 2 โรงเรียน คือ

โรงเรียนบ้านช่อง 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 52 คน

โรงเรียนวัดหนองบัว 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 52 คน

2.6 นำผลการสอบไปวิเคราะห์หาความจำแนกรายช่วง โดยใช้สูตร $t - test$ ได้ความจำแนกแฉกตามแต่ละถ่าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละคำถาม

คำถาม	ชนิดของแบบทดสอบ	ข้อความ	สถานการณ์
การให้เงิน		0.92 - 5.00	0.88 - 5.49
การเห็นแก่ส่วนรวม		1.45 - 4.25	1.44 - 5.10
ความมั่นใจ		1.69 - 4.81	0.30 - 6.00
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น		1.44 - 4.47	0.60 - 4.67

2.7 คัดเลือกข้อสอบที่ดีโดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.41 ขึ้นไป โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุดลงมาตามละ 10 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกแต่ละคำถาม ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ ที่คัดเลือกมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาคนทั่วไปโดยแยกตามแต่ละคำถาม

คำถาม	ชนิดของแบบทดสอบ	ข้อความ	สถานการณ์
การให้เงิน		2.44 - 5.00	2.42 - 5.49
การเห็นแก่ส่วนรวม		2.46 - 4.25	2.04 - 5.10
ความมั่นใจ		2.61 - 4.81	3.02 - 6.00
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น		2.81 - 4.47	2.47 - 4.67

2.8 นำเฉพาะสถานการณ์ไปทดลองให้นักเรียนอ่านเพื่อหาเวลาที่เหมาะสมที่จะเพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ นักเรียนที่นำไปทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก จำนวน 10 คน จำนวนสถานการณ์ 25 สถานการณ์ ได้เวลาเฉลี่ย 14.45 นาที เวลาในการทำแบบทดสอบชนิดข้อความ 40 ข้อ ได้กำหนดไว้ 15 นาที ฉะนั้นแบบทดสอบชนิดสถานการณ์จำนวน 25 สถานการณ์ 40 ข้อใช้เวลา 30 นาที

รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสี่ยสละ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดความเสี่ยสละชนิดข้อความ เป็นข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกความคิดเห็น หรือการกระทำบางอย่างของนักเรียน ในเรื่องการเรียนและเรื่องทั่วไป ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน ข้อสอบทั้งหมด มี 40 ข้อ แยกเป็นคำถามละ 10 ข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

นิยาม การให้มั่น หมายถึง การให้ผู้อื่นในด้าน ทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้และแรงงาน

	ใช่	ไม่ใช่
(1) เมื่อเพื่อนร่วมชั้นขาดอุปกรณ์การเรียนข้าพเจ้าจะเอาของคนที่มียู่ให้	ก	ข
(2) ข้าพเจ้าจะอธิบายทฤษฎีให้เพื่อน ๆ ฟังเสมอ ถ้าเพื่อนไม่เข้าใจ	ก	ข

นิยาม ความมีน้ำใจ หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูด และการกระทำ โดยให้กำลังใจ และแสดงความเห็นใจ

- (1) ข้าพเจ้าสนใจทุกขุขุของเพื่อน ๆ เสมอ
- (2) ถ้าเพื่อน ๆ ไม่ทำการบ้านมาส่งครู ข้าพเจ้าจะเข้าไปไต่ถามเพื่อช่วยเหลือเพื่อน

ใช่	ไม่
ก	ก
ก	ก

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดความเสี่ยสละขันธ์สถานการณั เป็นสถานการณัที่ผู้เป็น เรื่องราวสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึก ความคิดเห็น เกยปฏิบัติ หรือจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อเกิดสถานการณันั้นขึ้นกับนักเรียน แต่ละสถานการณัจะมีข้อคำถาม 1 - 4 ข้อ ในสถานการณัหนึ่งจะถามคานเดี่ยวหรือหลายคานก็ได้ ในแต่ละข้อคำถามจะมี ตัวเลือกให้นักเรียนเลือกตอบ 2 ตัวเลือก แบบทดสอบฉบับนี้มี 25 สถานการณั 40 ข้อ แยกคานละ 10 ข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

นิยาม การให้ปัน หมายถึง การให้ผู้อื่นในคานทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้และแรงงา ความมีน้ำใจ หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในคานการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจ และแสดงความเห็นใจ

สถานการณัที่ 0

สายใจและนารีเป็นเพื่อนนักเรียนร่วมชั้นกัน สายใจเป็นคนที่ชอบกล่าวร้ายผู้อื่น รวมทั้งนารีก็ถูกกล่าวร้ายขุขุบ่อย ๆ วันนีสายใจไม่ไต่ทำการบ้านมาจึงถูกครูและกำขัปใน สายใจทำการบ้านมาส่งในคานพักกลางวัน

- (1) นักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
 - ก. ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ
 - ข. เข้าไปไต่ถามถึงสาเหตุที่สายใจไม่ทำการบ้าน

- (2) สายใจไม่ทำการบ้านเพราะสนุกหมด ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ให้สายใจไปซื้อสมุดเอง
 - เอาสมุดของคนที่มียู่ให้สายใจ
- (3) สายใจไม่สบายใจที่ถูกครูดุ ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ
 - เข้าไปปลอบให้กำลังใจแก่สายใจ
- (4) ตอนพักกลางวันขณะที่สายใจกำลังทำการบ้าน ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ทำงานอื่นของตนเองบ้าง
 - ถอยอธิบายการบ้านให้สายใจ
- (2) , (4) อยู่ในคานการให้ปัน
(1) , (3) อยู่ในคานความมีน้ำใจ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดความเสี่ยสละที่มีรูปแบบของข้อคำถามเป็นข้อความ และสถานการณ์ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 9 โรงเรียน โดยมีการดำเนินการสอบตามลำดับชั้น ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตผู้บริหารและกำหนดวัน เวลา ที่ทำการสอบ
2. จัดเตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะสอบในแต่ละครั้ง
3. วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง
4. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสอบและขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
5. ในแต่ละห้องเรียนจะทดสอบด้วยแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ด้วยการสุ่ม ยกเว้นห้องที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง นักเรียนแต่ละคนจะทดสอบด้วยแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ

การวิเคราะห์ค่าของผลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลสอบ

ในการวิเคราะห์ผลสอบ ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หากสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ผลสอบรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธี t -test แบบ 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 185 อ้างอิงมาจาก Edwards. 1957 : 152 - 154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เชิง	t	แบบ หาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	\bar{X}_H	แบบ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
	\bar{X}_L	แบบ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แบบ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
	S_L^2	แบบ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	n_H	แบบ จำนวนของบุคคลตัวอย่างในกลุ่มได้คะแนนสูง
	n_L	แบบ จำนวนของบุคคลตัวอย่างในกลุ่มได้คะแนนต่ำ

3. การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยแยกเป็นความเที่ยงตรงเหมือน (Convergent Validity) และความเที่ยงตรงแข่งจำแนก (Discriminant Validity) ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Multitrait - Multimethod (Allen and Yen. 1979 : 109) และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง

คะแนนที่ได้จากการสังเกตกับคะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบ ทั้งความเที่ยงตรงเชิง
โครงสร้างและความเที่ยงตรงเชิงสภาพ หาโดยใช้สูตรการหาค่าสัมพันธัมพันธ์แบบ Pearson
Product-Moment Correlation Coefficient (ลวัน สายยศ และอังคณา
สายยศ 2522 : 168)

$$r = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N\sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	N	แทน จำนวนคนหรือสิ่งที่ศึกษา
	$\sum X$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X
	$\sum Y$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X และ Y แต่ละคู่คูณกัน

4. หากหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีแบบคูเดอร์-ริชาร์ดสัน
(Kuder-Richardson) ไปสูตร KR -20 (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ
2528 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	n	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน สัดส่วนของผู้ที่ได้ 1 คะแนนของข้อหนึ่ง ๆ
	q	แทน สัดส่วนของผู้ที่ได้ 0 คะแนนของข้อหนึ่ง ๆ
	s_t^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

5. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรทดสอบความแตกต่างของคะแนนมาตรฐานของค่า r (Fisher's Z)
(สวน สายเขต และอังคณา สายเขต 2522 : 227)

$$Z = \frac{z_{r_1} - z_{r_2}}{\sqrt{\frac{1}{n_1-3} + \frac{1}{n_2-3}}}$$

เมื่อ	Z	แทน คะแนนมาตรฐานของโค้งปกติ
	z_{r_1}	แทน คะแนนมาตรฐานแบบพิชเชอร์แปลงจาก r_1
	z_{r_2}	แทน คะแนนมาตรฐานแบบพิชเชอร์แปลงจาก r_2
	n_1	แทน จำนวนคนกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน จำนวนคนกลุ่มที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน จำนวนนักเรียน นักเรียนในแต่ละกลุ่ม
n	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
X	แทน คะแนนเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
r_{xy}	แทน ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ
r_{ct}	แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
Z	แทน คะแนนมาตรฐานของโค้งปกติ
Z_r	แทน คะแนนมาตรฐานแบบพิลิปเชอร์
1	แทน แบบทดสอบชนิดข้อความ
2	แทน แบบทดสอบชนิดสถานการณ์
A	แทน ด้านการให้ปัน
B	แทน ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม
C	แทน ด้านความมั่นใจ
D	แทน ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

1. หากาสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ
2. หากาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ
3. หากาความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ
4. ทดสอบความแตกต่างของหากาความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ
5. หากาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ
6. ทดสอบความแตกต่างของหากาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หากาสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ

หลังจากนำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยนำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบทั้งสองฉบับมาตรวจให้คะแนน ด้วยวิธีการ ตอบข้อที่มีลักษณะของการเสียสละให้ 1 คะแนน ตอบข้อที่มีลักษณะของการไม่เสียสละ หรือไม่ตอบ หรือตอบทั้ง 2 ข้อ ให้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มากำหนดหากาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย หากาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหากาความแปรปรวน โดยจำแนกตามแต่ละด้าน ได้หากาสถิติพื้นฐาน ดังแสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อความชนิดขอความ และชนิดสถานการณ์แยกตามแต่ละท่าน

ชนิดของแบบทดสอบ	คำถาม	n	\bar{X}	S	S^2
ขอความ	การให้เงิน	10	6.5500	1.9696	3.8790
	การเห็นแก่ส่วนรวม	10	7.3418	1.9170	3.6766
	ความมีน้ำใจ	10	7.5897	1.5970	2.5519
	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	10	7.6110	1.7768	3.1570
	รวมทั้งฉบับ	40	28.9359	5.4700	29.9400
สถานการณ์	การให้เงิน	10	7.1425	1.7737	3.1461
	การเห็นแก่ส่วนรวม	10	7.0214	1.9289	3.7200
	ความมีน้ำใจ	10	8.2051	1.7847	3.1852
	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	10	6.6368	1.8675	3.5620
	รวมทั้งฉบับ	40	28.7692	5.6250	31.6460

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อความชนิดขอความและชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละคำถามเป็นดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ แบบทดสอบชนิดขอความมีคะแนนเฉลี่ย 28.9359 มากกว่าชนิดสถานการณ์มีคะแนนเฉลี่ย 28.7692 ซึ่งแตกต่างกันไม่มากนัก ส่วนการกระจายของคะแนน แบบทดสอบชนิดสถานการณ์มีการกระจายของคะแนนมากกว่าชนิดขอความเล็กน้อย

2. ด้านการไต่พัน แบบทดสอบชนิดสถานการณืที่มีคะแนนเฉลี่ย 7.1452 มากกว่าชนิดข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ย 6.5500 ส่วนการกระจายของคะแนนแบบทดสอบชนิดข้อความมีการกระจายของคะแนนมากกว่าชนิดสถานการณื

3. ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม แบบทดสอบชนิดข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ย 7.3418 มากกว่าชนิดสถานการณืที่มีคะแนนเฉลี่ย 7.0214 ส่วนการกระจายของคะแนนแบบทดสอบทั้งสองชนิดมีการกระจายของคะแนนพอ ๆ กัน

4. ด้านความมีน้ำใจ แบบทดสอบชนิดสถานการณืที่มีคะแนนเฉลี่ย 8.2051 มากกว่าชนิดข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ย 7.5097 และการกระจายของคะแนนแบบทดสอบชนิดสถานการณืก็มีการกระจายของคะแนนมากกว่าเช่นกัน

5. ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น แบบทดสอบชนิดข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ย 7.6110 มากกว่าชนิดสถานการณืที่มีคะแนนเฉลี่ย 6.630 ส่วนการกระจายของคะแนนแบบทดสอบชนิดสถานการณืมีการกระจายของคะแนนมากกว่าเล็กน้อย

2. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ที่สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน จากโรงเรียนขนาดกลาง 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 26 คน และจากโรงเรียนขนาดเล็ก 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 19 คน รวมเป็นนักเรียนทั้งหมด 83 คน นักเรียนดังกล่าวจะทำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 สัมประสิทธิ์สัมพัทธ์แบบ Multitrait - Multirater
 ที่แสดง ถึงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อ
 คำถาม ชนิดของวางแบบข้อคำถาม และ ระดับ ความยากของข้อ 4 คำ

	r_{11}	r_{12}	r_{13}	r_{14}	r_{15}	r_{16}	r_{17}	r_{18}	r_{19}
r_{11}	.5036								
r_{12}	-.1500	.5610							
r_{13}	-.0790	.1592	.3970						
r_{14}	.0532	.1467	.0321	.4117					
r_{15}	.1116	.1793	.2155	.0270	.4531				
r_{16}	.0602	.5173	-.0620	-.0423	.2030	.5347			
r_{17}	-.0720	.1057	.5104	.2072	.1629	.0360	.5678		
r_{18}	.1052	-.1055	-.0680	.4639	.0610	-.1348	.1261	.5310	

ผลการวิเคราะห์ของชุด จากตาราง 5 แสดงว่า แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบ
 ข้อคำถามตามชนิดของวางแบบ และ ระดับ ความยาก ที่ เขย่งเป็น ๓๖ 4 คำนั้น มี ความเที่ยงตรง
 เชิงโครงสร้างเชิงโครงสร้าง เพราะสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบที่ได้จากการวัดลักษณะนิสัย
 กับความแบบทดสอบวางแบบมีค่าตั้งแต่ .4117 ถึง .6104 ซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่มาจากแบบ
 แบบคำขวัญแบบวางแบบ คำขวัญวางแบบมีค่าตั้งแต่ .๐๑๑๖ ถึง .๐๑๑๖ แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบที่
 สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ
 ลักษณะที่ได้มาจากการวัดลักษณะนิสัยกับ ความแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ .๐๑๑๖ ถึง .๐๑๑๖
 - .๐๑๑๖ ถึง .2155 ซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่ไม่น่ามีค่าสูงสำหรับข้อคำถามที่สร้างขึ้นจริง แสดงให้เห็น
 เห็นว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Discriminant Validity)

3. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบของนักเรียนที่มีความเสียสละสูงจำนวน 30 คน จากการเสนอชื่อของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนอีก 2 คน มาหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนที่ครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนให้ เป็นค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ โดยหารรวมทั้งฉบับและแยกเป็นแต่ละค่าน ดังแสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ แยกตามแต่ละค่าน

ชนิดของแบบทดสอบ	ข้อความ	สถานการณ
ค่าน		
การให้	.6366	.7759
การเห็นแก่ส่วนรวม	.6169	.6552
ความมั่นใจ	.6363	.7333
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.6282	.7592
รวมทั้งฉบับ	.7051	.7978

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณมีความมากกว่าชนิดข้อความ ทั้งรวมทั้งฉบับและแยกแต่ละค่าน โดยแต่ละชนิดและแต่ละค่านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพดังนี้

1. ชนิดข้อความ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพตั้งแต่ .6169 ถึง .6366 โดยค่านการเห็นแก่ส่วนรวมมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพน้อยที่สุด และค่านการให้มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพสูงที่สุด

2. ชนิตสถานการณ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพตั้งแต่ .6552 ถึง .7759 โดยคานการเห็นแกส่วนรวมมีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพนอยที่สุด และคานการให้บั้นมีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพสูงที่สุดเช่นเดียวกับชนิตขอความ

3. เมื่อแยกตามแต่ละคาน แบบทดสอบชนิตสถานการณมีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพสูงกว่าแบบทดสอบชนิตขอความทุก ๆ คาน

4. การทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทั้งสองฉบับ
ในการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับนั้น เพื่อให้ทราบว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพที่ได้มานั้นแตกต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัย นำค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพที่ได้ มาทดสอบนัยสำคัญ โดยแปลงเป็นค่า Z ตามวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's Z transformation) แล้วนำมาทดสอบความแตกต่างทีละคู่ ดังแสดงในตาราง 7 - 10

ตาราง 7 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย
ชนิตขอความและชนิตสถานการณ

ชนิตแบบทดสอบ	r_{xy}	Z_r	Z
ขอความ	.7051	.387	.7790
สถานการณ	.7978	1.099	.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิตขอความและชนิตสถานการณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง ๖ ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ที่มีรูปแบบของข้อคำถามวัดความถนัดและวัดสถานการณ์แยกต่างแคะค่า

ชนิดแบบทดสอบ งาน	ข้อความ		สถานการณ์		Z
	r_{xy}	Z_T	r_{xy}	Z_T	
การให้มั่น	.6366	.75๐	.7759	1.045	1.054๖
การเห็นคุณค่ารวม	.616๖	.725	.6552	.793	.24๖๐
ความสนใจ	.6362	.75๐	.7333	.929	.62๐3
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.62๖2	.741	.7592	.9๖6	.916๖

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง ๖ แสดงให้เห็นว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบ ทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามวัดความถนัดและวัดสถานการณ์ แยกแคะค่าแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 ทดสอบความแตกต่างของภาวะความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดขอความ แยกตามแต่ละคาน

คาน	การให้ปัน		การเห็นแก่	ความมีน้ำใจ	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
	Z _r	.758	ส่วนรวม	.758	.741
การให้ปัน	.758	-	.1212	.0000	.0625
การเห็นแก่ส่วนรวม	.725		-	.1212	.0588
ความมีน้ำใจ	.758			-	.0625
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.741				-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดขอความ แยกตามแต่ละคาน คานางกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละคาน

คาน	Z_T	การให้ปัน	การเห็นแก่ ส่วนรวม	ความมีน้ำใจ	การไม่เอา เปรียบผู้อื่น
		1.045	.793	.929	.996
การให้ปัน	1.045	-	.9259	.4262	.1800
การเห็นแก่ส่วนรวม	.793		-	.4997	.7459
ความมีน้ำใจ	.929			-	.2462
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.996				-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละคาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. หากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

การหากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ผู้วิจัยได้คำนวณโดยใช้วิธี Kuder Richardson Formula 20 (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับและแยกตามแต่ละคาน ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละงาน

ชนิดของแบบทดสอบ งาน	ข้อความ	สถานการณ์
การให้ป็น	.5038	.4931
การเห็นแก่ส่วนรวม	.5610	.5347
ความมีน้ำใจ	.3970	.5878
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.4811	.5310
รวมทั้งฉบับ	.7735	.7975

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละงาน ดังนี้

1. รวมทั้งฉบับ แบบทดสอบชนิดสถานการณ์มีค่าความเชื่อมั่น .7975 มากกว่าชนิดข้อความที่มีค่าความเชื่อมั่น .7735
2. งานการให้ป็น แบบทดสอบชนิดข้อความมีค่าความเชื่อมั่น .5038 มากกว่าชนิดสถานการณ์ที่มีค่าความเชื่อมั่น .4931
3. งานการเห็นแก่ส่วนรวม แบบทดสอบชนิดข้อความมีค่าความเชื่อมั่น .5610 มากกว่าชนิดสถานการณ์ที่มีค่าความเชื่อมั่น .5347
4. งานความมีน้ำใจ แบบทดสอบชนิดสถานการณ์มีค่าความเชื่อมั่น .5878 มากกว่าชนิดข้อความที่มีค่าความเชื่อมั่น .3970
5. งานการไม่เอาเปรียบผู้อื่น แบบทดสอบชนิดสถานการณ์มีค่าความเชื่อมั่น .5310 มากกว่าชนิดข้อความที่มีค่าความเชื่อมั่น .4811

6. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

เพื่อให้ทราบว่าค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้แตกต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยนำค่าความเชื่อมั่นที่ได้ มาทดสอบนัยสำคัญ โดยแปลงเป็นค่า Z ตามวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's Z transformation) แล้วนำมาทดสอบความแตกต่างทีละคู่ ดังแสดงในตาราง 12 - 15

ตาราง 12 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์

ชนิดแบบทดสอบ	r_{tt}	Z_r	Z
ข้อความ	.7735	1.020	.0490
สถานการณ์	.7975	1.099	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละด้าน

ด้าน	ข้อความ		สถานการณ์		Z
	r_{tt}	Z_r	r_{tt}	Z_r	
การให้เงิน	.5038	.549	.4931	.536	.1397
การเห็นแก่ส่วนรวม	.5610	.633	.5347	.590	.4621
ความซื่อสัตย์	.3970	.424	.5078	.678	.9332
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.4811	.523	.5310	.590	.7201

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกแต่ละด้านแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อกำหนดชนิดข้อความ แยกตามแต่ละด้าน

ด้าน	การให้คะแนน				
	Z _T	การให้คะแนน	การเห็นแก่ส่วนรวม	ความมีน้ำใจ	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
	Z _T	.549	.633	.424	.523
การให้คะแนน	.549	-	.3086	.4593	.0955
การเห็นแก่ส่วนรวม	.633	. -	.7679	.4042	
ความมีน้ำใจ	.424		-	.3637	
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.523			-	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่รูปแบบของข้อกำหนดชนิดข้อความ เมื่อแยกตามแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณ์ แยกตามแต่ละด้าน

ด้าน	การให้คะแนน				
	Z_x	การให้คะแนน	การเห็นแก่ส่วนรวม	ความมีน้ำใจ	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
		.536	.590	.678	.590
การให้คะแนน	.536	-	.1984	.5217	.1984
การเห็นแก่ส่วนรวม	.590		-	.3233	.0000
ความมีน้ำใจ	.678			-	.3233
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.590				-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาว่า รูปแบบของข้อความที่ลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ จะมีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้จำนวนห้องเรียน 17 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 463 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละที่จําแนกรูปแบบของข้อความชนิดข้อความ (Statement) และชนิดสถานการณ์ (Situation) แต่ละชนิดแยกเป็น 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมเป็นฉบับละ 40 ข้อ แต่ละฉบับมีค่าอำนาจจําแนก ดังต่อไปนี้

ชนิดข้อความ

1. ด้านการให้เงิน มีค่าอำนาจจําแนกตั้งแต่ 2.44 ถึง 5.00
2. ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม มีค่าอำนาจจําแนกตั้งแต่ 2.46 ถึง 4.25
3. ด้านความมีน้ำใจ มีค่าอำนาจจําแนกตั้งแต่ 2.61 ถึง 4.81
4. ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีค่าอำนาจจําแนกตั้งแต่ 2.81 ถึง 4.47

ชนิดสถานการณ์

1. ด้านการให้ปัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.42 ถึง 5.49
2. ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.64 ถึง 5.10
3. ด้านความมีน้ำใจ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.02 ถึง 6.00
4. ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.47 ถึง 4.67

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ คือแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 9 โรงเรียน โดยมีการดำเนินการสอบตามลำดับชั้น ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อกำหนดวัน เวลา ที่ทำ

การสอบ

2. จัดเตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ที่จะสอบในแต่ละครั้ง
3. วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง
4. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ และทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสอบ

และขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ผลตรงตามความเป็นจริง

5. ในแต่ละห้องเรียนจะทดสอบด้วยแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ด้วยการใช้

6. นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับชั้น ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ
2. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ
3. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ
4. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ
6. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ

1.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ เมื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างชนิดข้อความ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ 28.9359 มากกว่า ชนิดสถานการณ์ที่มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ 28.7692 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานชนิดสถานการณ์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.6250 มากกว่าชนิดข้อความที่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.4700

1.2 เมื่อพิจารณาเฉพาะแบบทดสอบชนิดข้อความมีคะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้านเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านความมีน้ำใจ ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม และด้านการไถ้บั้น มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 7.6110, 7.5897, 7.3418 และ 6.5500 ตามลำดับ ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้าน มีค่าเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือด้านการไถ้บั้น ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น และด้านความมีน้ำใจมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.9696, 1.9170, 1.7768 และ 1.5970 ตามลำดับ

1.3 เมื่อพิจารณาเฉพาะแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้านเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านการไถ้บั้น ด้านการเห็นแก่ส่วนรวมและด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 8.2051, 7.1452, 7.0214 และ 6.6368 ตามลำดับ ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้าน มีค่าเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือด้านการเห็นแก่ส่วนรวม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านความมีน้ำใจ และด้านการไถ้บั้นมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.9289, 1.8875, 1.7847 และ 1.7737 ตามลำดับ

1.4 เมื่อเปรียบเทียบแต่ละด้านของแบบทดสอบชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้คือ

1.4.1 ด้านการไต่ถาม แบบทดสอบชนิดข้อความมีคะแนนเฉลี่ย 6.5500 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.9696 แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 7.1452 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.7737

1.4.2 ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม แบบทดสอบชนิดข้อความมีคะแนนเฉลี่ย 7.3418 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.9170 แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 7.0214 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.9289

1.4.3 ด้านความมีน้ำใจ แบบทดสอบชนิดข้อความมีคะแนนเฉลี่ย 7.5897 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.5970 แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 8.2051 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.7847

1.4.4 ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น แบบทดสอบชนิดข้อความมีคะแนนเฉลี่ย 7.6110 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.7768 แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 6.6362 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.8875

2. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ

2.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์มีความเที่ยงตรงเหมือน (Convergent Validity) ก็จะมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูง จากการวัดลักษณะด้านเดียวกันด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ สหสัมพันธ์เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านความมีน้ำใจ ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น และด้านการไต่ถาม ซึ่งมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น .6104, .5178, .4639, และ .4116 ตามลำดับ

2.2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ก็จะมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ จากการวัดลักษณะคนละด้านด้วยแบบทดสอบชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน ก็มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ - .027 ถึง .2155

3. ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ

3.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ รวมทั้งฉบับ เป็น .7051 และ .7973 ตามลำดับ

3.2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ชนิดข้อความ มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพ เมื่อแยกตามแต่ละด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการใฝ่ฝัน ด้านความมีน้ำใจ ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านความมีน้ำใจ และด้านการเห็นแก่ส่วนรวม โดยมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพเป็น .6366, .6362, .6282 และ 6.6169 ตามลำดับ

3.3 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย ชนิดสถานการณ์ มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพ เมื่อแยกตามแต่ละด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการใฝ่ฝัน ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านความมีน้ำใจ และด้านการเห็นแก่ส่วนรวม โดยมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพเป็น .7759, .7592, .7333 และ 6552 ตามลำดับ

4. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทดสอบ
ทั้ง 2 ฉบับ

4.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพพอ ๆ กัน

4.2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์เมื่อแยกตามแต่ละด้าน มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพพอ ๆ กัน

4.3 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบชนิดข้อความ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพพอ ๆ กัน

4.4 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพพอ ๆ กัน

5. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

5.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ มีความเชื่อมั่น .7735 ส่วน
แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ มีความเชื่อมั่น .7975

5.2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ เมื่อแยกแต่ละด้านมีความเชื่อมั่น
เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม ด้านการให้ปัน ด้านการไม่เอา -
เปรียบผู้อื่น และด้านความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นเป็น .5610, .5038, .4811 และ .3970
ตามลำดับ

5.3 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกแต่ละด้านมีความ
เชื่อมั่นเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านความมั่นใจ ด้านการเห็นแก่ส่วนรวม ด้านการไม่
เอาเปรียบผู้อื่น และด้านการให้ปัน มีความเชื่อมั่นเป็น .5878, .5347, .5310 และ .4931
ตามลำดับ

6. ทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่น

6.1 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีความ
เชื่อมั่นแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและ
ชนิดสถานการณ์มีความเชื่อมั่นพอ ๆ กัน

6.2 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตาม
แต่ละด้าน มีความเชื่อมั่นแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัย
ชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเชื่อมั่นพอ ๆ กัน

6.3 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ เมื่อแยกตามแต่ละด้าน มีความ
เชื่อมั่นแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความ เมื่อ
แยกตามแต่ละด้านมีความเชื่อมั่นพอ ๆ กัน

6.4 แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดสถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้าน มีความ
เชื่อมั่นแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิด -
สถานการณ์ เมื่อแยกตามแต่ละด้านมีความเชื่อมั่นพอ ๆ กัน

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาพบว่าแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ตามการวิเคราะห์แบบ Multitrait - Multimethod โดยแก่วัดความเที่ยงตรงเหมือน คือมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 จากการวัดลักษณะด้านเดียวกันด้วยแบบทดสอบ 2 ชนิด คือ ชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ และมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก คือมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ต่ำคือสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวัดลักษณะต่างด้านกันด้วยแบบทดสอบชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันเป็นไปตามเกณฑ์แคมป์เบลและฟิสก์ (Campbell and Fiske, 1959, 81 - 105) ได้กำหนดไว้ว่า ถ้าแบบทดสอบต่าง ๆ ต่างก็วัดลักษณะเดียวกันแล้ว สหสัมพันธ์จากผลการสอบด้วยแบบทดสอบเหล่านั้นจะคงสูง และถ้าแบบทดสอบต่าง ๆ ต่างก็วัดลักษณะต่างด้านกัน ผลการสอบด้วยแบบทดสอบเหล่านั้น จะไม่มีสหสัมพันธ์กันหรือสหสัมพันธ์ที่ต่ำ

2. ผลจากการศึกษาพบว่า แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพตั้งแต่ .6189 ถึง .7978 ซึ่งเป็นค่าที่สูงพอสมควร และแบบทดสอบชนิดสถานการณ์มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพมากกว่าแบบทดสอบชนิดข้อความ แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตรงกับผลการศึกษาของสนวน ลิโทชวลิต (สนวน ลิโทชวลิต 2528 : 61) ที่สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เมื่อปี พ.ศ. 2527 - 2528 ด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพตั้งแต่ .487 ถึง .709 ซึ่งค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพเหล่านี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตรงกับผลการศึกษาของวัฒนา - สิงห์สัมฤทธิ์ (วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ 2527 : 41 - 43) ได้สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพตั้งแต่ .507 ถึง .613 และค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพเหล่านี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน

3. ผลจากการศึกษาพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยชนิดสถานการณ์มีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าแบบทดสอบชนิดข้อความ แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตรงกับผลการศึกษานิกิตา คานวิริยะกุล (นิกิตา คานวิริยะกุล 2527 47 - 51) ที่สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพียรขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2527 ด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ .6605 ถึง .6625 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นเหล่านี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและตรงกับการศึกษาของเบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร (เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร 2527 62 - 63) ที่สร้างแบบทดสอบวัดความนิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .888 และ .873 โดยมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตรงกับผลการศึกษานันตี สุขทรัพย์ (นันตี สุขทรัพย์ 2528 . 61 - 62) ที่สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 - 2528 ด้วยแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .824 และ .902 ตามลำดับ โดยมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน

จากการศึกษาทั้งหมดจะพบว่าแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์มีค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นพอ ๆ กัน ฉะนั้นการที่จะเลือกใช้แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นจะเลือกใช้แบบทดสอบที่มีรูปแบบของข้อคำถามชนิดข้อความหรือชนิดสถานการณ์ก็ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยรูปแบบอื่น ๆ อีก เช่น แบบมาตราจัดอันดับ แบบใช้คำคุณศัพท์ เพื่อให้ได้รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยที่เหมาะสมและวัดได้ตรงกับลักษณะนิสัยที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด

2. ควรศึกษาเรื่องนี้กับลักษณะนิสัยท่านอื่น ๆ และกับระดับชั้นอื่น ๆ อีก เพื่อจะนำผลมาเปรียบเทียบกับการศึกษาครั้งนี้

3. ควรศึกษาเรื่องนี้โดยศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ อีกเช่นเปรียบเทียบวิธีวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธี Multitrait - Multimethod กับวิธี Factor Analysis หรือกับวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จัก หรือจะใช้ทั้ง 3 วิธี เพื่อที่จะได้เครื่องมือวัดลักษณะนิสัยที่ตรงกับลักษณะที่ต้องการจะวัด

4. การวัดลักษณะนิสัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาจะใช้รูปแบบของข้อคำถามเป็นชนิดข้อความหรือชนิดสถานการณ์ก็ได้เพราะผลจากการศึกษาครั้งนี้ คุณภาพแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิด ไม่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวลี เองฉวน การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความมีน้ำใจนักกีฬา ปรินิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529, 143 หน้า อัดสำเนา
 โกวิท ประวาลพดุมภ์ และสมศักดิ์ สีนุระเวชญ์ การประเมินในชั้นเรียน วัฒนาพานิช
 2527, 374 หน้า
- จีระ เจริญสุขวิมล การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความวิตกกังวล สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครปฐม ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ประสานมิตร 2527, 131 หน้า อัดสำเนา
- ชญ พังธรรม การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำ ระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3 เขตการศึกษา 3 กรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
 ทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 156 หน้า อัดสำเนา
- เชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 132 หน้า อัดสำเนา
- ทวี ห่อแก้ว และอบรม สนิทบาล จิตวิทยาการศึกษา โอเคเอ็นสโตร์ 2527, 172 หน้า
- นิตา ถานวิริยะกุล การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2527, 147 หน้า อัดสำเนา
- บังอร ภูวภิรมย์วัญ การวัดบุคลิกภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2526, 288 หน้า
- บุญส่ง นิลแก้ว การวัดผลทางจิตวิทยา เพรวิทยา 2519, 245 หน้า
- เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 174 หน้า อัดสำเนา

ปรีศนา ศรีพลประพันธ์ การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านการถ้อยตามผู้อื่น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 113 หน้า อัดสำเนา
 ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522,
 286 หน้า

หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 287 หน้า

หลักการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาพร 2528, 314 หน้า

วัฒนา สິงห์สัมฤทธิ์ การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2527, 118 หน้า อัดสำเนา

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและ
แบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัย
 วิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 189 หน้า อัดสำเนา

วิชากร, กรม สำนักทดสอบทางการศึกษา คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ธันวาคม 2528, 167 หน้า

คำอธิบายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 2529, 62 หน้า อัดสำเนา

วิทยาการ, กอง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สมรรถภาพพื้นฐาน
สำหรับการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529
 2529, 16 หน้า อัดสำเนา

วินัย ธรรมศิริ การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 115 หน้า อัดสำเนา

โสภา ชูพิภุคชัย จิตวิทยาทั่วไป ไผ่วัฒนาพานิช 2521, 162 หน้า

สำเร็จ บุณเรืองรัตน์ ลักษณะหลากหลาย - วิธีหลาย : การประยุกต์ใช้วิเคราะห์ความ

เที่ยงตรงของแบบทดสอบ สยามศึกษา 2520, 21 หน้า

ไสว ขอมงคลอุดม การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมตามหลักสูตร 4 สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรินันท์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2520, 180 หน้า อักสำเนา

อนุวัฒน์ ทังสมบูรณ์ การสร้างแบบทดสอบวัดความเชื่อสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินันท์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2526, 125 หน้า อักสำเนา

Allen, Mary J. and Yen, Wendy M. Introduction to Measurement Theory. California, Brooks/Case, 1979. 310 p.

Anastasi, Anne. 1908 Psychological Testing. 5th. ed., New York, Macmillan, 1982. 665 p.

Aronfreed, J. Altruism and the Condition of Positive Effect. Unpublished Manuscript, University of Pennsylvania. 1965. 315 p.

Berkowitz, L. Advances in Experimental Social Psychology. New York, London. Vol.1, 1964. 319 p.

Guthrie, Edurin Ray. Psychology A First Course in Human Behavior. New York, Harper. 1944. 315 p.

Hall, Calvin S. and Gardner, Lindzey. Theories of Personality. 2nd. ed., New York, John Willey and Sons. 1970. 622 p.

Jayasuriya, D.L. "Approach to the Study of Altruism." Paper Presented on Socialization in SOLEF Conference at Sampran, Nakornprathom Province. During August, p. 21 - 30 1972.

Jourard, Sydney M. Personal Adjustment, An Approach Through the Study of Healthy Personality. New York, Macmillan, 1958. 462 p.

Kay, W. Moral Education. London, George Allen and Unwin Ltd., 1975. 315 p.

สงบ ลักษณะ "การวัดคุณลักษณะทางด้านความรู้ลึก" เอกสารประกอบการบรรยาย

16 มิถุนายน 2529, 17 หน้า อัดสำเนา

สนวน สีโทชวลิต การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา สำหรับ

นักจิตวิทยาพยาบาล ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2528, 174 หน้า อัดสำเนา

สมนึก พรหมจ้อย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพด้านความอ่อนไหวไป-

ตามอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัด

สุพรรณบุรี ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2526, 98 หน้า อัดสำเนา

สมนึก กูเมือง การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานการประหยัดและออม สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2527, 157 หน้า อัดสำเนา

สถิต วงศ์สวรรค์ จิตวิทยาการแนะแนว รวมสำเนา 2523, 559 หน้า

สันติ สุขทรัพย์ การสร้างแบบทดสอบบุคลิกภาพความเป็นประชาธิปไตย สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2528, 144 หน้า อัดสำเนา

สุกัลยา อนุชิตไพสิน การสร้างแบบทดสอบวัดความก้าวร้าวสำหรับนักเรียนชั้นมัธ-

ศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2527, 96 หน้า อัดสำเนา

สุชา จันทน์เอม จิตวิทยาเพื่อความสุข ไทยวัฒนาพานิช 2520, 130 หน้า

สุรชัย โภคิยะกุล การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัว สำหรับชั้น-

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2526, 163 หน้า

Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Ideology," in M.L. Hoffmann and L.W. Hoffman (eds.) Review of Child Development Research. Vol.2, Hartford, Connecticut, Connecticut Printers Inc., p. 384 - 432, 1964.

Kohlberg, L., Itan, N. and Longo, J. "Family Patterns of Moral Reasoning," in Child Development. 47 : 1204 - 1205, December, 1976.

Lembo, Diana, Jr. auth. and Gillespie, John. Juniorplots A Book Talk Manual for Teachers and Librarians. New York, R.R. Bowker. 1967. 222 p.

Michel, W. Introduction to Personality. 2nd. ed., New York, Holt Rinehart & Winston. 1976. 575 p.

Schmitt, Neal and Stults, Daniel M. "Methodology Review Analysis of Multitrait-Multimethod Matrices," Applied Psychological Measurement. 10 1 - 22, March. 1986.

Turner, W.D. "Altruism and Its Measurement in Children," in Journal of Abnormal and Social Psychology. 43 502 - 516, 1948.

Wright, B. "Altruism in Children and the Perceived Conduct of Others," Journal of Abnormal and Social Psychology. 37 218 - 233, 1942.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จำนวนผู้ตอบถูก (f) คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่า
 ความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มี
 คะแนนต่ำ และค่าอำนาจจำแนก (λ) (t) ของแบบ
 ทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสี่ยสละ ชนิดข้อความและชนิด
 สถานการณ์

ตาราง 16 จำนวนผู้ตอบถูก (f) คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ และค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยตามความเสี่ยสละ ชนิดของความ

ข้อ	f สูง	f ต่ำ	\bar{X} สูง	\bar{x} ต่ำ	S^2 สูง	S^2 ต่ำ	t	งาน
1	21	7	.88	.29	.11	.22	5.00	การเห็น
2	22	14	.92	.58	.08	.25	2.84	
3	22	12	.92	.50	.08	.26	3.50	
4	22	13	.92	.54	.08	.26	3.18	
5	21	14	.88	.58	.11	.25	2.44	
6	23	15	.95	.63	.04	.24	2.98	
7	20	11	.83	.45	.12	.26	3.07	
8	23	13	.95	.54	.04	.26	3.67	
9	21	11	.88	.45	.11	.26	3.41	
10	14	6	.58	.25	.25	.20	2.44	
11	23	15	.95	.63	.04	.24	2.98	การเห็นแก่ ส่วนรวม
12	23	12	.95	.50	.04	.26	4.01	
13	20	8	.83	.33	.12	.23	4.18	
14	15	6	.63	.25	.24	.20	2.77	
15	24	19	1	.79	0	.17	2.46	
16	24	16	1	.67	0	.23	3.39	
17	19	10	.79	.42	.17	.25	2.81	
18	22	13	.92	.54	.08	.26	3.18	
19	19	10	.79	.42	.17	.25	2.81	
20	22	10	.92	.42	.08	.25	4.25	

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	f สูง	f ต่ำ	\bar{x} สูง	\bar{x} ต่ำ	S^2 สูง	S^2 ต่ำ	t	งาน
21	24	14	1	.58	0	.25	4.06	ความมีน้ำใจ
22	22	10	.92	.42	.08	.25	4.25	
23	24	17	1	.71	0	.22	3.93	
24	23	16	.9	.67	.04	.23	2.66	
25	24	16	1	.67	0	.23	3.39	
26	23	10	.95	.42	.04	.25	4.81	
27	24	15	1	.63	0	.24	3.72	
28	19	6	.79	.25	.17	.20	4.37	
29	24	16	1	.67	0	.23	3.39	
30	11	3	.45	.13	.26	.11	2.61	
31	23	12	.95	.50	.04	.26	4.01	การไม่เอา เปรียบผู้อื่น
32	24	16	1	.67	0	.23	3.39	
33	24	14	1	.58	0	.25	4.06	
34	24	16	1	.67	0	.23	3.39	
35	23	11	.95	.45	.04	.26	4.47	
36	22	10	.92	.42	.08	.25	4.25	
37	19	10	.79	.42	.17	.25	2.81	
38	24	15	1	.63	0	.24	3.72	
39	23	14	.95	.58	.04	.25	3.32	
40	18	6	.75	.25	.20	.20	3.91	

ตาราง 17 จำนวนผู้ตอบถูก (f) คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มที่มีคะแนนสูงและกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ และค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยตามความเสี่ยสละชั้นนิคสถานการณ

ขอ	f สูง	f ต่ำ	\bar{X} สูง	\bar{X} ต่ำ	S^2 สูง	S^2 ต่ำ	t	ตาม
1	24	17	.96	.68	.04	.23	2.69	การให้
2	19	10	.76	.40	.17	.25	2.78	การให้
3	25	20	1	.80	0	.17	2.42	การให้
4	23	16	.92	.64	.08	.24	2.49	การให้
5	23	15	.92	.60	.08	.25	2.80	การเห็นแก่ส่วนรวม
6	20	7	.80	.28	.17	.21	4.22	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
7	20	11	.80	.44	.17	.26	2.75	การเห็นแก่ส่วนรวม
8	25	15	1	.60	0	.25	4.00	การให้
9	23	13	.92	.52	.08	.26	3.45	การให้
10	24	16	.96	.64	.04	.24	3.92	ความมีน้ำใจ
11	24	17	.96	.68	.04	.24	2.64	การเห็นแก่ส่วนรวม
12	22	11	.88	.44	.11	.26	3.52	ความมีน้ำใจ
13	17	8	.68	.32	.23	.22	2.68	การให้
14	23	10	.92	.40	.08	.25	4.55	ความมีน้ำใจ
15	23	10	.92	.40	.08	.25	4.55	การให้
16	25	10	1	.40	0	.25	6.00	ความมีน้ำใจ
17	22	8	.88	.32	.11	.22	4.87	ความมีน้ำใจ
18	23	11	.92	.44	.08	.26	4.13	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
19	24	16	.96	.64	.04	.24	3.02	การเห็นแก่ส่วนรวม
20	9	0	.36	0	.24	0	3.67	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	f สูง	f ต่ำ	\bar{X} สูง	\bar{X} ต่ำ	S^2 สูง	S^2 ต่ำ	t	คำ
21	19	10	.76	.40	.19	.25	2.71	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
22	17	3	.68	.32	.23	.22	2.68	การเห็นแก่ส่วนรวม
23	25	18	1	.72	0	.21	3.06	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
24	23	16	.92	.64	.08	.24	2.47	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
25	24	15	.96	.60	.04	.25	3.34	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
26	25	14	1	.56	0	.26	4.31	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
27	20	10	.80	.40	.17	.25	3.09	การเห็นแก่ส่วนรวม
28	23	13	.92	.52	.08	.26	3.45	ความมีน้ำใจ
29	19	5	.76	.20	.19	.17	4.67	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
30	17	8	.68	.32	.23	.22	2.68	การเห็นแก่ส่วนรวม
31	25	14	1	.56	0	.26	4.31	ความมีน้ำใจ
32	25	18	1	.72	0	.21	3.06	ความมีน้ำใจ
33	24	16	.96	.64	.04	.24	3.02	การเห็นแก่ส่วนรวม
34	23	12	.92	.48	.08	.26	3.79	การเห็นแก่ส่วนรวม
35	23	15	.92	.60	.08	.25	2.80	การให้ปัน
36	23	9	.92	.36	.08	.24	4.97	ความมีน้ำใจ
37	19	10	.76	.40	.19	.25	2.71	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
38	25	11	1	.44	0	.26	5.49	การให้ปัน
39	25	12	1	.48	0	.26	5.10	การเห็นแก่ส่วนรวม
40	24	15	.96	.60	.04	.25	3.34	ความมีน้ำใจ

ภาคผนวก ข.
แบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบทดสอบวัดความรู้ลึก ฉบับที่ 1

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ทั้งหมด 40 ข้อ เวลา 15 นาที ให้นักเรียนตอบในทันทีที่
เห็นโดยอย่างรวดเร็ว ทำทุกข้อโดยตอบในกระดาษคำตอบ
2. แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบที่ถามเกี่ยวกับความรู้ลึกหรือการกระทำบาง
อย่างของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้และเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยมีข้อความให้นักเรียน
อ่านแล้วให้พิจารณาว่านักเรียนมีความรู้ลึก หรือเคยปฏิบัติเหมือนกับข้อเท็จจริงในข้อความ
นั้นหรือไม่ คำตอบของนักเรียนไม่ถูกต้องหรือผิด ดังนั้น นักเรียนตอบได้อย่างสบายใจ เพราะ
ไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริงมากที่สุด
3. วิธีการตอบแบบทดสอบ ให้นักเรียนอ่านแต่ละข้อความแล้วทำเครื่องหมาย
กากบาท (X) ตรงอักษร ก. หรือ ข. อักษรใดอักษรหนึ่งเท่านั้นในกระดาษคำตอบ
การจะเลือกอักษรใดให้อือเกณฑ์ดังนี้
 - เลือกอักษร ก. หมายถึง "ใช่" นั่นคือตรงกับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียน
ปฏิบัติอยู่หรือมีความรู้ลึกเห็นด้วยกับการปฏิบัติเช่นนั้น
 - เลือกอักษร ข. หมายถึง "ไม่ใช่" นั่นคือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่
นักเรียนปฏิบัติอยู่ หรือมีความรู้ลึกไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติเช่นนั้น

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	ถ้าเพื่อนรวมกลุ่มของข้าพเจ้าไม่ยอมทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าจะทำแทน	ก	ข
2.	ข้าพเจ้าจะอธิบายบทเรียนให้เพื่อน ๆ ฟังเสมอ ถ้าเพื่อนไม่เข้าใจ	ก	ข
3.	ข้าพเจ้าไม่ทำเวรแทนใคร	ก	ข
4.	ข้าพเจ้าให้อาหารและขนมแก่เพื่อน ๆ เสมอ	ก	ข
5.	ถ้าเพื่อนพร้อมทำเวรกับข้าพเจ้ามาสาย ข้าพเจ้าจะเว้นที่ไว้ให้ทำ	ก	ข
6.	เมื่อกลับจากนอกบ้านข้าพเจ้าจะซื้อของมาฝากคนในครอบครัวเสมอ	ก	ข
7.	เมื่อเพื่อนร่วมชั้นขาดอุปกรณ์การเรียน ข้าพเจ้าจะเอาของคนที่มียุ่ให้	ก	ข
8.	ข้าพเจ้าจะสละเงินส่วนตัวให้ สำหรับคนงานที่ไม่มีเงินรักษาความเจ็บป่วยของเขา	ก	ข
9.	ถ้ามีขนมอยู่ขึ้นเคี้ยวถึงแม้งจะแข็งโตข้าพเจ้าก็จะยกให้เพื่อนไปหมด	ก	ข
10.	ถ้าเห็นครูทำงานอย่างรีบเร่งข้าพเจ้าจะอาสาช่วยครูทันที	ก	ข
11.	ถ้ามีการพัฒนาวัดหรือส่วนสาธารณะในวัดหยุด ข้าพเจ้าจะไปช่วยเขาทันที	ก	ข
12.	ถ้าพบบริเวณโรงเรียนตรงไหนสกปรก ข้าพเจ้าจะชวนเพื่อน ๆ ทำความสะอาดทันที	ก	ข
13.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	ก	ข
14.	ถ้าครูให้มาทำงานในวันหยุดด้วยความสมัครใจ ถ้าข้าพเจ้ามีธุระส่วนตัวก็ไม่มา	ก	ข
15.	ทุกครั้งที่เราเห็นกอกน้ำเปิดทิ้งไว้ข้าพเจ้าจะปิดเสีย	ก	ข
16.	ข้าพเจ้าให้ความช่วยเหลืองานของหมู่คณะ	ก	ข

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
17.	ถ้ามีคนที่ทำงานส่วนรวมหลายคนแล้ว ข้าพเจ้าจะกลับไปทำของคน	ก	ข
18.	ข้าพเจ้าจะทำความสะอาดบริเวณโรงเรือนเองโดยไม่มีใครบังคับ	ก	ข
19.	เมื่อครูเขามาสอบจบแล้ว ข้าพเจ้าจะสับกระถางให้สะอาดอยู่เสมอ	ก	ข
20.	ถ้าพบฝาผนังอาคารเรือนตรงไหนสกปรกข้าพเจ้าจะหาผ้ามาเช็ดที่ที่สกปรก		ข
21.	ถ้าเพื่อนพลาดหวังในสิ่งใด ข้าพเจ้าจะพูดให้กำลังใจเขาเพื่อชนะสิ่งใหม่	ก	ข
22.	ถ้าเพื่อนไม่สนใจเรียนข้าพเจ้าจะไม่ตักเตือนเขา	ก	ข
23.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อเพื่อนมาจนได้ก็เกินไป	ก	ข
24.	ข้าพเจ้าไม่ชอบคนที่มีความสามารถเหนือกว่าข้าพเจ้า	ก	ข
25.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคนพิการไม่มีประโยชน์	ก	ข
26.	ข้าพเจ้าสนใจทุกความสุขของเพื่อน ๆ เสมอ	ก	ข
27.	ถ้าเพื่อนรู้สึกท้อแท้ในการทำงาน ข้าพเจ้าจะปลอบใจเขา	ก	ข
28.	เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ข้าพเจ้าจะมีความทุกข์ตามไปด้วย	ก	ข
29.	ถ้าเพื่อนมีเรื่องไม่สบายใจ ข้าพเจ้าจะแนะนำวิธีแก้ไขให้	ก	ข
30.	ถ้าเพื่อนรวมชั้นไม่สบาย ข้าพเจ้าจะจควิชาแทนเขา	ก	ข
31.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อต้องทำงานมากกว่าคนอื่น ๆ	ก	ข
32.	สิ่งที่ข้าพเจ้าไม่ได้ คนอื่นจะต้องไม่ได้ด้วย	ก	ข
33.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อทำงานน้อยกว่าคนอื่น	ก	ข
34.	ถ้าข้าพเจ้าได้เจอกับพวกที่เรียนอ่อน จะปล่อยให้พวกเขาทำงานกันเอง	ก	ข
35.	เมื่อแบ่งงานกันทำ ถ้ามีงานเหลือข้าพเจ้าจะรับอาสาทำเอง	ก	ข

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
36.	ข้าพเจ้าไม่ยอมเด็ดขาดถ้าข้าพเจ้าได้สิ่งที่ไม่ดีในขณะที่คนอื่นเลือก สิ่งดี ๆ ไปหมด	ก	ข
37.	ทุกครั้งที่ย่างงานกันข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำมากกว่าคนอื่น	ก	ข
38.	ถ้ามีการแข่งขันกันข้าพเจ้าจะเลือกงานก่อนคนอื่น เพื่อ ความเหมาะสม	ก	ข
39.	ถึงแม้ข้าพเจ้าตัวเล็ก ข้าพเจ้าก็จะทำงานเท่า ๆ กับคนอื่น	ก	ข
40.	ถ้าเพื่อนทำงานน้อยกว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะพูดเสียด่าให้เขา ใครสักคน	ก	ข

แบบทดสอบวัดความรู้ลึก ฉบับที่ 2

คำชี้แจงในการทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 25 สถานการณ์ จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที ให้นักเรียนทำทุกข้อ โดยตอบในกระดาษคำตอบ
2. ในแต่ละสถานการณ์จะมีข้อความไม่เท่ากัน ให้นักเรียน อ่านสถานการณ์ และข้อความแล้วคิดว่า ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะตัดสินใจทำอย่างไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ คำตอบเหล่านี้ไม่มีคำตอบใดผิดหรือถูก ดังนั้นนักเรียนตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริงมากที่สุด
3. ในแต่ละข้อจะมี 2 ตัวเลือกเพียงคำตอบเดียวจากข้อ ก. หรือ ข. แล้วทำเครื่องหมาย (X) ให้ตรงกับอักษร ก. หรือ ข. ที่นักเรียนเลือกลงในกระดาษคำตอบ

สถานการณ์ที่ 1

พ่อแม่ของปัญญาเป็นคนมีฐานะดี ปัญญาจึงมีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนครวละมาก ๆ เพราะทำให้ซื้อได้ถูกลง ดุสิตเป็นเพื่อนร่วมชั้นของปัญญา เขาเป็นลูกคนจน ซื้ออุปกรณ์การเรียนทีละอย่าง ทำให้ซื้อของราคาแพง และดุสิตมักจะยืมอุปกรณ์การเรียนเสมอ

1. ถ้านักเรียนเป็นปัญญาจะทำอย่างไร
 - ก. ให้อุปกรณ์การเรียนแก่ดุสิตบ้าง
 - ข. เก็บอุปกรณ์การเรียนเหล่านั้นไว้ใช้เองนาน ๆ

สถานการณ์ที่ 2

มีคนนำดอกไม้มาขายใหม่ยี่ราคาดอกละ 5 บาท เพื่อนำเงินไปช่วยเหลือนกพิการ ตอนนั้นเมย์มีเงินอยู่ 5 บาทพอดี ซึ่งเป็นค่าอาหารกลางวัน ถ้าซื้อดอกไม้ก็จะไม่มีเงินอาหารกลางวัน

2. ถ้านักเรียนเป็นเมย์รีจะทำอย่างไร
 - ก. ซื้อดอกไม้ขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนพิการ
 - ข. เก็บเงินที่มีอยู่ไว้เป็นค่าอาหารกลางวัน

สถานการณ์ที่ 3

วันนี้โรงเรียนของเสรีพานักเรียนไปที่สนามฯ ทุกคนสนุกมาก ทุกแห่งที่ไปจะมีของกินและของที่ระลึกขายมากมาย เสรีจะซื้อของกินเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ถึงเวลาใกล้จะกลับเสรียังมีเงินเหลืออีก 10 บาท

3. ถ้านักเรียนเป็นเสรีจะทำอย่างไรกับเงินจำนวนนั้น
 - ก. ซื้ออาหารหรือขนมไว้กินบนรถ
 - ข. ซื้อของไปฝากคนที่บ้าน

สถานการณ์ที่ 4

แม่ของประทุมเป็นคนทำขนมอร่อย มีชื่อเสียงและขายได้ราคาดี พ่อของประทุมก็ปลูกผลไม้ไว้มากมาย ทุกคนที่บ้านของประทุมเป็นคนขยัน จึงทำให้ฐานะทางบ้านของประทุมดีเพื่อน ๆ ร่วมชั้นของประทุมอยากกินขนมและผลไม้จากบ้านของประทุม

4. ถ้านักเรียนเป็นประทุมจะทำอย่างไร
 - ก. นำขนมและผลไม้มาขายให้เพื่อน ๆ
 - ข. นำขนมและผลไม้มาแจกเพื่อน ๆ
5. เมื่อโรงเรียนมีงานทำบุญอ่องการนมัสการพระ ถ้านักเรียนเป็นประทุมจะทำอย่างไร
 - ก. ดิคตอครูให้ไปซื้อขนมที่บ้านของตน
 - ข. ขอให้แม่ทำขนมให้โรงเรียนฟรี

สถานการณ์ที่ 5

ร้านค้าและร้านสหกรณ์ของโรงเรียนอยู่ห่างจากห้องเรียนของมนตรีมาก จะซื้อของแต่ละครั้งต้องเดินไกล ทำให้เสียเวลา หากใครไปซื้อของแต่ละครั้งจะมีเพื่อน ๆ ในชั้นฝากซื้อของหลายคน

6. ถ้านักเรียนเป็นมนตรีจะทำอย่างไร
 - ก. อาสาไปซื้อของให้เพื่อน ๆ บ้าง
 - ข. ไม่ฝากใครซื้อของและไม่รับฝากใคร

สถานการณ์ที่ 6

พรุ่งนี้เป็นวันอาทิตย์จะมีการทอดผ้าป่าที่วัดใกล้บ้านของจำนง วันนี้จึงมีตนมาช่วยกันทำงานที่วัด บางก็เตรียมทำครัว บางก็เตรียมสถานที่รับแขก บางก็ทำความสะอาดบริเวณวัด จำนงผ่านมาทางวัดเห็นผู้คนมากมาย และทราบว่าคืนนี้จะมีกาพนครซึ่งจำนงชอบมาก

7. ถ้านักเรียนเป็นจำนงจะทำอย่างไร
 - ก. เข้าไปช่วยเขาทำงานที่วัด
 - ข. รีบกลับไปทำการบ้านเพื่อคืนนี้จะได้นมาเที่ยว

สถานการณ์ที่ 7

วิไลและเตชาเป็นนักเรียนที่เรียนดีทั้งคู่ เขาจึงผลิตกันรับทุนเรียนดีจากโรงเรียนมาตลอด แต่ปีนี้การเรียนของวิไลตกต่ำลงเพราะครอบครัวประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งเตชาก็ทราบปัญหาทางบ้านของวิไลดี เมื่อสอบชิงทุนการศึกษาเตชาได้คะแนนมากกว่าจึงเป็นผู้ได้รับทุน

8. ถ้านักเรียนเป็นเตชาจะทำอย่างไร
 - ก. สละทุนการศึกษาให้วิไล
 - ข. รับทุนนั้นไว้เพื่อใช้จ่ายสำหรับการเรียน
9. ถ้านักเรียนเป็นครูผู้จัดสรรทุนการศึกษาและทราบปัญหาของวิไลดี จะทำอย่างไร
 - ก. สละทรัพย์สินส่วนตัวช่วยเหลือวิไล
 - ข. บวกคะแนนให้วิไลเพื่อที่จะได้รับทุน

สถานการณ์ที่ 8

ทุกครั้งที่คุณจัดแบ่งกลุ่มเพื่อเรียนบทเรียนใหม่ เขามักจะโต้แย้งกับนักเรียนที่เรียนอ่อนเสมอ ทำให้เขารู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน เพราะทำงานแต่ละครั้งเขาต้องทำมากกว่าคนอื่น เขามักจะไม่ค่อยตั้งใจเรียนเท่าไรนัก

10. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมชั้นของเขาจะทำอย่างไร
 - ก. ไม่ทำอะไร เพราะครูเป็นผู้แบ่งกลุ่ม
 - ข. พูดให้กำลังใจแก่เขา ให้ตั้งใจเรียน
11. ถ้านักเรียนเป็นเขาจะทำอย่างไร
 - ก. ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มตามปกติ
 - ข. ปลอบใจพวกที่เรียนอ่อนทำงานเองบ้าง

สถานการณ์ที่ 9

ปรีชาและมานะเป็นเพื่อนนักเรียนร่วมชั้นกัน ปรีชาเป็นคนชอบเที่ยวเตร่ไม่สนใจการเรียน มานะเคยเตือนปรีชาอยู่บ่อย ๆ แต่ปรีชาทำเฉย ใกล้เคียงแล้วปรีชายังทำตัวเหมือนเดิม

12. ถ้านักเรียนเป็นมานะจะทำอย่างไร
 - ก. เลิกสนใจกับปรีชา
 - ข. เตือนปรีชาอีก
13. ถ้านักเรียนเป็นมานะจะทำอย่างไร เมื่อใกล้สอบแล้วปรีชายังไม่ได้อ่านหนังสือ
 - ก. ให้ปรีชาขี้นในตยอวิชาต่าง ๆ ไปอ่าน
 - ข. ปลอบใจปรีชาให้รู้ผลของการไม่สนใจการเรียนบ้าง

สถานการณ์ที่ 10

สายใจและนารีเป็นเพื่อนนักเรียนร่วมชั้นกัน แต่สายใจเป็นคนที่จะช่วยก๊วบรายผู้อื่น รวมทั้งนารีก็ถูกกล่าวร้ายอยู่บ่อย ๆ วันมีสายใจไม่ได้ทำการบ้านมาจึงถูกครูดู และกำชับให้สายใจทำการบ้านมาส่งในตอนกลางวัน

14. ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ไม่ทำอะไร
 - เข้าไปตามถึงสาเหตุที่สายใจไม่ทำการบ้าน
15. สายใจไม่ทำการบ้านมาเพราะสมุทหมด ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ให้สายใจไปซื้อสมุทเอง
 - เอาสมุทของคนที่อยู่ที่สายใจ
16. สายใจไม่สบายใจที่ถูกครูดู ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ทำเฉย ๆ ไม่สนใจ
 - เข้าไปปลอบให้กำลังใจแก่สายใจ
17. ตอนพักกลางวันขณะที่สายใจกำลังทำการบ้าน ถ้านักเรียนเป็นนารีจะทำอย่างไร
- ทำงานอื่นของตนเองบ้าง
 - คอยอธิบายการบ้านให้สายใจ

สถานการณ์ที่ 11

มณีและอุษาเป็นเพื่อนร่วมชั้นกัน พຽງนี้ เป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียนของมณี แต่มณีมีธุระไม่สามารถมาทำเวรแต่เข้าได้จึงขอให้อุษาทำเวรแทน ส่วนอุษาก็มีงานของตนเองทำไม่สามารถที่จะช่วยเหลือมณีได้ มณีจึงไม่บอกให้ใครทำเวรแทนตน และไม่ได้บอกเพื่อนร่วมเวรด้วย

18. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมเวรวันเดียวกับมณีจะทำอย่างไร
- ทำเวรเองหมด
 - เว้นที่ไว้ให้มณีทำ
19. ถ้าวินั้นไม่มีใครทำเวรเลย นักเรียนเป็นอุษาจะทำอย่างไร
- ทำเฉย ๆ ปล่อยให้ครูจัดการเอง
 - ชวนเพื่อน ๆ มาช่วยกันทำ

สถานการณ์ที่ 12

สุตาและวันดีรวมกลุ่มกันทำรายงานกับเพื่อน ๆ และได้ช่วยกันค้นคว้าที่ห้องสมุด ขณะที่สุตาค้นคว้าอยู่ วันดีกับเพื่อนอีกคนหนึ่งไม่ได้ค้นคว้ามัวดูกัน

20. ถ้านักเรียนเป็นสุตาจะทำอย่างไร

- ก. ไม่สนใจว่าใครไม่ทำ ตนเองทำแต่ที่
- ข. เขาไปบอกว่าวันดีกับเพื่อนที่คุยกัน

21. ต่อมามีการแบ่งงานกันทำต่อ แบ่งแล้วยังมีหัวข้ออีก 1 หัวข้อ ถ้านักเรียนเป็นสุตาจะทำอย่างไร

- ก. รับอาสาทำเอง
- ข. เสนอให้วันดีกับเพื่อนที่ไม่ได้ทำคร่าวก่อนรับไป

สถานการณ์ที่ 13

สมชายและเพื่อน ๆ อีกหลายคนมีบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน ทุกเย็นหลังจากเลิกเรียนแล้วพวกเขาจะรอพ่อแม่มารับกลับบ้าน ขณะที่รอเขาจะทำอะไรกันหลาย ๆ อย่าง ตามความพอใจ วันนี้สมชายไม่มีการบ้าน พรุ่งนี้เป็นเวรทำความสะอาดห้องของสมชายเพื่อน ๆ รวมเวรก็กลับบ้านหมด

22. ถ้านักเรียนเป็นสมชายจะทำเวรเย็นนั้นหรือไม่

- ก. ทำคนเดียวให้เสร็จเพื่อน ๆ จะได้ไม่ต้องทำอีก
- ข. ไม่ทำเพราะเพื่อน ๆ ไม่ได้ช่วยเราทำ

สถานการณ์ที่ 14

พรุ่งนี้จะมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน อาจารย์ใหญ่จึงให้นักเรียนห้องเดชาชน เถาเข้าไปจัดที่ห้องประชุม เดชาเป็นคนตัวเล็กที่สุดในชั้นเรียน เพื่อน ๆ ที่ตัวใหญ่เขาชน เถาอีกรั้งละ 2 - 3 ตัว แต่เดชาชนโคอีกรั้งละมาก ๆ ไม่ไหว

23. ถ้านักเรียนเป็นเชซาจะหาอย่างไร
- ไม่ไปชนแก้อี เพราะตัวเล็ก
 - ไปชนแก้อี โดยยกไปเรื่อย ๆ ตามกำลัง
24. เชซาชนแก้อีได้ไม่กี่ตัว เพื่อน ๆ ก็พังกัน ถ้านักเรียนเป็นเชซาจะหาอย่างไร
- พังก้าง
 - ชนแก้อีต่อไปเรื่อย ๆ
25. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมชั้นของเชซาจะหาอย่างไร เมื่อเชซาหางานน้อยกว่าคนอื่น
- เหลือแก้อีไว้ให้เชซาชน
 - ชนแก้อีต่อไปไม่สนใจเชซา

สถานการณ์ที่ 15

นิตาและวารีเป็นเพื่อนร่วมหาเวรวันเดียวกัน นิตาเป็นคนร้องไวมาหาเวรแต่เช้า ส่วนวารีเป็นคนทำงานเช้า และมาสายบ่อย ๆ ทำให้นิตาไม่พอใจและพูดหาวารีเสมอ

26. ถ้านักเรียนเป็นวารีจะทำอย่างไร
- ไม่สนใจคำพูดของนิตา
 - อาสาหางานอย่างอื่นแทนนิตา

สถานการณ์ที่ 16

กลุ่มของนิต ทำงานที่กลุ่มมอบหมายให้ไม่เสร็จ นิตจึงบอกให้เพื่อน ๆ มาช่วยกันหาในวันเสาร์ สักก็อยู่กับกลุ่มเดียวกับนิต และวันเสาร์นี้แม้จะพาศักดิ์และน้องไปเที่ยว เขาคินซึ่งศักดิ์อยากไปมาก ถ้าพลาควันนี้แล้วไม่ทราบว่าเมื่อไหร่จะได้ไปอีก

27. ถ้านักเรียนเป็นศักดิ์จะทำอย่างไร
- บอกเพื่อน ๆ ว่ามีธุระจำเป็นมาไม่ได้
 - งดไปเที่ยวเขาคิน มาหางานกับเพื่อน ๆ

สถานการณ์ที่ 17

วันนี้งานมาโรงเรียนแต่เช้า เมื่อมาถึงพบว่าครูมาทำงานแล้วและกำลังทำงานอย่างรีบเร่ง

23. ถ้านักเรียนเป็นมานะจะทำอย่างไร
- ไม่รบกวนครู
 - เข้าไปถามครูว่ามีอะไรจะให้ช่วยบ้าง

สถานการณ์ที่ 18

คุสิตและพี่ชายขออนุญาตแม่ไปเล่นกับเพื่อน ๆ ที่สนามเด็กเล่น แม่อนุญาตแต่อยากให้อยู่เฝ้าบ้าน 1 คน เพราะแม่จะออกไปธุระข้างนอก

29. ถ้านักเรียนเป็นคุสิตจะทำอย่างไร
- อาสาเฝ้าบ้านเอง
 - บอกให้พี่ชายซึ่งโตกว่าอยู่เฝ้าบ้าน

สถานการณ์ที่ 19

ครูประจำชั้นห้องชาติว์บอกว่า พู้งนี้เป็นวันเสาร์ถ้าใครว่างให้มาทำความสะอาดห้องชาติว์มีการบ้านที่ต้องทำหลายวิชา

30. ถ้านักเรียนเป็นชาติว์จะทำอย่างไร
- บอกครูว่าไม่ว่าง มาทำไม่ได้
 - ไม่ทำการบ้าน มาดูห้องก่อน

สถานการณ์ที่ 20

นิภาและอาไฟเป็นเพื่อนร่วมชั้นกัน ทั้งสองไม่ค่อยได้พูดคุยกันบ่อยนัก แต่วันนี้นิภาเดินเข้ามาหาอาไฟคุยสี่ห้าที่หม่นหมอง บอกอาไฟว่าตนมีเรื่องไม่สบายใจ

31. ถ้านักเรียนเป็นอาไฟจะทำอย่างไร
- บอกนิภาให้เล่าให้ตนฟัง
 - ทำเฉย ๆ ไม่อยากยุ่งเรื่องของคนอื่น

32. ถ้าฉันทะเล่าเรื่องที่คุณไม่สบายใจให้อ้าไฟฟ้ง นักเรียนเป็นอาไฟจะทำอย่างไร
- ฟังเฉย ๆ ไม่ออกความคิดเห็น
 - แนะนำวิธีแก้ปัญหาคตามความคิดของคุณ

สถานการณ์ที่ 21

สายใจพบว้าแห่งก้าของโรงเรียนร้ว น้ำไหลไม่หยุดจึงรีบไปบอกครูให้ทราบทันที

33. นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับการกระทำของสายใจ
- ดี เพราะครูจะไ้รู้
 - ดี เพราะจะรักษาน้ำไว้ใช้นาน ๆ
34. ถ้านักเรียนไปพบแห่งก้าของโรงเรียนร้วจะทำอย่างไร
- หาทางอุดรูรั้วด้วยตนเอง
 - ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของภารโรง

สถานการณ์ที่ 22

มีคณาขอให้สุบินบริจาคเงินเพื่อร่วมทอดผ้าป่ากับวัดที่สุบินไม่เคยรู้จักมาก่อน ตอนนั้นสุบินก็มีเงินอยู่บ้าง จะเก็บไว้ซื้อของ ซึ่งสุบินอยากได้มานาน

35. ถ้านักเรียนเป็นสุบินจะทำอย่างไร
- บริจาคเงินไปส่วนหนึ่ง
 - ไม่บริจาค เก็บเงินนั้นไว้ซื้อของ

สถานการณ์ที่ 23

วันนี้เป็นวันศุกร์มีการประชุมประจำสัปดาห์ ครูประจำเวรบอกว่า วันนี้ประธานนักเรียนไม่มา ให้ใครก็ได้ออกมานำเสนอมนต์ เพื่อนร่วมชั้นของนครสามารถสวดมนต์ได้จบ ส่วนนครสวดได้ไม่จบ

36. เวลาผ่านไปครูหนึ่งไม่มีใครออกไปนาสวทมนต์ ถ้านักเรียนเป็นนคร จะทำอย่างไร

- ก. ทาเฉย ๆ เพราะเรานาไม่ได้
- ข. พูทให้กำลังใจเพื่อนที่นำไค้อออกไปนาสวทมนต์

สถานการณ์ที่ 24

มานพมีขนมที่สมชัยและปรีดาเพื่อนรักของตนทั้งคู่ชอบอยู่ 1 ชัน เขาจึงเอาไปให้เพื่อนทั้งสอง และให้ทั้งคู่แบ่งกันเอาเอง บริดาจึงให้สมชัยเป็นคนแบ่ง

37. ถ้านักเรียนเป็นสมชัยจะทำอย่างไร

- ก. ให้ปรีดาไปหมด
- ข. จับฉลากใคร ได้คนนั้นเอาไป

38. ถ้านักเรียนเป็นมานพจะให้ขนมเพื่อนทั้งสองหรือไม่

- ก. ให้เพราะเพื่อชอบ
- ข. ไม่ให้ เพราะมีชันเดียว

สถานการณ์ที่ 25

ครูมอบหมายให้มาลีคู่แตรรักษาความสะอาดผาผนังอาคารเรียน เพราะมีคนชอบมาขีดเขียนทำให้สกปรกอยู่เสมอ มาลีต้องคอยเช็ดถูทุกวัน จึงเกิดความไม่พอใจและเมื่อหน้ายกงานที่ทา

39. ถ้านักเรียนเป็นมาลีจะทำอย่างไร

- ก. บอกครูให้เปลี่ยนคนอื่นทาบ้าง
- ข. ออกทนทาความสะอาดผาผนังต่อไป

40. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของมาลีจะทำอย่างไร

- ก. คำหนิมาลีว่าไม่มีความอดทน
- ข. พูทให้กำลังใจมาลีทำงานต่อไป